

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Viestinnän koulutusohjelma

Noora Kinnunen

KÄSIKIRJOITAJANA MOBIILITYÖRYHMÄSSÄ –
MOBIKOLIN MATKA IDEASTA TUOTTEEKSI

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013



OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2013
Viestinnän koulutusohjelma

Länsikatu 15
80110 JOENSUU
p. 050 311 6310

Tekijä

Noora Kinnunen

Nimeke

Käsikirjoittajana mobiilityöryhmässä – MobiKolin matka ideasta tuotteeksi

Toimeksiantaja

Tourist Guide for Northern Periphery

Tiivistelmä

Mobiilimarkkinat kasvavat jatkuvasti. Alan kirjallisuus keskittyy kuitenkin yhä teknisyyteen unohtaen sisällöntuotannollisen näkökulman. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on määrittää, millainen käsikirjoittajan työnkuva on mobiilituotannossa. Opinnäytetyö esittelee mobiilituotannon elämänkaaren ideasta valmiiksi tuotteeksi ja sen toiminnallisen aiheena on MobiKoli-sovelluksen tuotantoprosessi. Työn aikana käy myös ilmi, kuinka useat tuotannon työtehtävät limittyvät toisiinsa.

Mobiilituotanto voi sisältää kaikkia tunnettuja audiovisuaalisen ja digitaalisen median formaatteja. Laaja-alaisuuden vuoksi mobiilituotannot voivat erota toisistaan huomattavasti riippuen käytettävistä sisältöelementeistä. Tämän vuoksi työssä ei etsitä kaiken kattavia totuuksia, vaan tarjotaan yleispäteviä tietoja tuotannosta tapauskohtaista esimerkkiä käyttäen.

Tuloksena on kuvaus käsikirjoittajan työnkuvasta eräässä mobiilituotannossa, jonka käsikirjoituksellinen pääpaino on karttapohjaisessa mobiilikuunnelmassa. Opinnäytetyö on suunnattu mobiiliprojektissa sisällöntuottajana aloittaville tekijöille sekä muille mobiilituotannon sisällöstä kiinnostuneille.

Kieli
Suomi

Sivuja 37
Liitteet 3
Liitesivumäärä 22

Asiasanat

Mobiilipalvelu, sovellus, käsikirjoittaminen, kuunnelmat, kerronta



Karelia
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS
May 2013
Degree Programme in Communication
Länsikatu 15
FI 80110 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 50 311 6310

Author

Noora Kinnunen

Title

As a scriptwriter in mobile production – MobiKoli's journey from an idea to the product

Commissioned by

Tourist Guide for Northern Periphery

Abstract

Mobile market continues to grow. Despite that, the literature forgets content itself while focusing on technical side of the mobile production. This thesis describes mobile production from an idea to an actual product, using MobiKoli application's production process as an example. The project was designed to determine scriptwriter's position by taking part in production of MobiKoli application.

The production of mobile application can consist of various elements and formats used in the field of media. Due to this range of varieties, productions may differ from one another quite much leaving the device itself being the only uniting feature. That is why this thesis offers universal pieces of information about mobile production by using a specific example, rather than tries to determine all-inclusive truths.

As a result one may read a description of scriptwriter's workflow in given production, in which the main emphasis lays on map-based radio play. Thesis is written for those who are new to work with creating contents for mobile devices. And for those wanting to know, what it takes to create a mobile application.

Language
Finnish

Pages 37
Appendices 3
Pages of Appendices 22

Keywords

Mobile service, application, scriptwriting, radio play, narration

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Mobiilituotanto.....	6
2.1	Mikä tekee mobiilisovelluksen?	6
2.2	Tuotantoprosessin työnkuvat.....	8
2.3	Ryhmätyöskentely	10
2.4	Käsikirjoittajuudesta.....	11
3	Kuunnelman käsikirjoittaminen mobiililaitteelle	14
3.1	Konseptin määrittäminen	14
3.2	Välineellinen potentiaali	16
3.3	Kerronnalliset ratkaisut	19
4	Elävä työnkuva	26
4.1	Laajeneva vastuualue.....	26
4.2	Palvelun testaus	29
5	MobiKolin loppuunsaattaminen	33
6	Pohdinta.....	34
	Lähteet.....	36

Liitteet

Liite 1	Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat
Liite 2	Käsikirjoituksen ensimmäinen työversio
Liite 3	Viimeinen käsikirjoitusversio

1 Johdanto

Mobiilipäätelaitteiden kehityskulku irtautui kannettavien tietokoneiden ja matkapuhelinten välimaastosta kosketusnäytön kehityttyä. Vaikka pienelektroniikkaa ei ole suunniteltu sietämään Suomen vuodenaikojen lämpötilavaihteluita, ovat mobiilipäätelaitteet onnistuneet saamaan tukevan jalansijan suomalaisen kuluttajan arjessa. Alati kehittyvä mobiiliteknologia vaatii myös sisällöllistä kehitystä: onnistunut palvelu on muutakin kuin hyvin toteutettu käyttöliittymä. Sisällöntuotannon laatuun keskittyvää kirjallisuutta on kuitenkin tarjolla vähän, kun mobiilialan opaskirjallisuus keskittyy tekniseen puoleen.

Käsitteittäminen mobiilipäätelaitteelle (vastedes tekstissä *mobiililaitte*) on osa laajempaa audiovisuaalisen mediakerronnan kenttää, joka erottuu omaksi alalajikseen käytettävän mediavälineen vuoksi. Mobiililaitte yhdistää audiovisuaalisen ja digitaalisen kerronnan mahdollisuudet kosketuksella hallittavaan muotoon. Laitte on tyypillisesti käyttäjälleen henkilökohtaisesti tärkeä ja kulkee usein mukana. Tämä yhdistelmä tarjoaa sisällöntuottajalle muista mediantoistovälineistä poikkeavan kerrontarepertuaarin antaen tilaa soveltaville ratkaisumalleille.

Opinnäytetyön tarkoituksena on määrittää, millainen käsikirjoittajan työnkuva on mobiilituotannossa. Työn aikana käy myös ilmi, kuinka useat tuotannon työtehtävät limittyvät toisiinsa. Opinnäytetyö on esimerkki kirjallisesta tuotoksesta, johon olisin halunnut tutustua ennen mobiiliprojektissa käsikirjoittajana työskentelemistäni. Teksti on suunnattu sisällöntuottajille pyrkien kuvaamaan, mitä tämänkaltainen tuotantomalli voi pitää sisällään.

Opinnäytteellä on toimeksianto Tourist Guide for Northern Periphery- projektilta. TG4NP-projekti pyrkii edistämään matkailua pohjoisen periferian alueella keskittyen elämyksellisten matkailupalveluiden tuottamiseen. Suoritin työharjoitteluni mobiilikuunnelman käsikirjoittajana Timo Ruin (Mobikarelia) alaisuudessa TG4NP-projektille. Mobikarelian tuotannoissa ei ollut käytetty käsikirjoittajia ennen työharjoitteluani. Kyseisen työnkuvan selkeyttäminen toimii siis suuntaantavana ohjeistuksena myös toimeksiantajalle. MobiKoli-sovelluksen tekoprosessi on kestänyt nyt hieman yli vuoden (maaliskuusta 2012 alkaen) ja olen ol-

lut tuotannossa mukana aina ensimmäisestä ideointipalaverista asti. Toimin tuotannossa sekä käsikirjoittajana että tuotantoassistenttina. Käytän kyseisen sovelluksen tuotantoprosessia esimerkkinä kuvatessani käsikirjoittajan työskentelyä mobiilityöryhmässä.

MobiKoli-projektin työryhmä koostuu viidestä Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijajäsenestä (Marjo Hämäläinen ja Jarkko Koskinen tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta, Lari Lievonen, Perttu Mutka ja allekirjoittanut viestinnän koulutusohjelmasta) ja projektivastaavasta (Rui/TG4NP). Projektissa on ollut aktiivisesti mukana myös Pohjois-Karjalan maakuntaliitto Pasi Lamminluodon edustamana. Jokainen työryhmän opiskelijajäsen on aloittanut opinnäyteprosessinsa MobiKoli-projektiin liittyen. Tarkoituksena on luoda näin kattava läpileikkaus mobiilisovelluksen tuotannosta sen eri vastuualueiden kautta: grafiikat ja kartta (Lievonen), sovelluksen ohjelmointi (Hämäläinen), internet-sivut ja mobiilioptimointi (Koskinen), äänet (Mutka), sekä käsikirjoitus (Kinnunen). Opinnäytetyön aikana viittaaan työryhmän jäseniin vastedes sukunimellä.

2 Mobiilituotanto

2.1 Mikä tekee mobiilisovelluksen?

Audiovisuaalisen median kuluttaminen on 2010-luvun itsestäänselvyys television ja tietokoneen löytyessä lähes jokaisesta suomalaiskodista¹. Television laitteena tarjoamat viihdytysmahdollisuudet ovat rajalliset luottaen pelkästään äänen ja kuvan yhdistelmään. Tietokoneen käyttäjällä taas on jo mahdollisuus audiovisuaalisen tarjonnan kuluttamisen lisäksi interaktiiviseen toimintaan. Läpi teknologian kehityshistorian laitteiden kokoa on pyritty pienentämään vähintäänkin mukana kannettavaan muotoon (Kühl, Schmitz & Zwick 2005, 12). Kannettavien tietokoneiden koon kutistuttua ja langattomien verkkojen levittä-

¹ Finnpanelin (Finnpanel 2013) tietojen mukaan 91% suomalaisista on omistanut television vuonna 2012. Tilastokeskuksen (Tilastokeskus 2012) mukaan vuonna 2011 85% suomalaistalouksista omisti vähintään yhden tietokoneen.

dyttyä tietokoneella työskentelyn paikkasidonnaisuus on kadonnut. Jopa matkapuhelimista on kehittynyt kuin pieniä tietokoneita niiden sisältäessä lukuisia pieniä ohjelmia ja omatessa näytöt ja näppäimistöt (Algroy, Appelquist, Levine, O'Farrel & Pearce 2008, 10).

Mikä on siis tietokoneen ja mobiililaitteen pohjimmainen ero? Gow ja Smith (2006, 63) turvautuvat Johan Hjelmin määritelmään: laite on mobiililaitte, jos se kykenee jatkamaan käynnissä olevia tehtäviä, vaikka sen nostaa käteen ja kuljettaa paikasta toiseen. Teoksessa "Mobile Internet for Dummies" (Algroy ym. 2008) taasen keskitytään mobiilinetin käyttöön vain älypuhelimien näkökulmasta jättäen muut laitteet huomioimatta. Tässä opinnäytetyössä termi "mobiililaitte" viittaa langattoman internet-yhteyden omaaviin, kosketusnäytöllisiin, mukana kuljetettaviin laitteisiin (älypuhelimet, tablettitietokoneet) sulkien muut kannettavat teknologialaitteet (kosketusnäyttömät matkapuhelimet, kannettavat tietokoneet ym.) termin ulkopuolelle.

Mobiilisovellus on mobiililaitteeseen asennettavissa oleva sisällöllinen elementti, kuten pikaviestinohjelma tai peli. Hintikka ja Mäkäläinen (Opetusministeriö 2001, 19) määrittelevät sovelluksen olevan keino välittää palvelu käyttäjälle; sovellus on päätelaitteen käyttämä ohjelma ja palvelu tarkoittaa ohjelman tarjoamaa sisältöä. Arkikielessä termi "mobiilisovellus" sisältää yleensä molemmat määritelmät mobiilipalveluista puhuttaessa lähinnä markkinointimielessä. Edellä mainitun määritelmän mukaan toimin MobiKoli-sovelluksen työryhmässä mobiilipalvelun sisällöntuottajana viihteellisen palvelun saralla. Tapauskohtaisesti otin kantaa sovelluksen muotoutumiseen kokonaisuutena, joten molemmat termit kulkevat mukana läpi opinnäytetyön käyttäessäni niitä Hintikan ja Mäkäläisen määrittelemässä muodossa.

Teknologian kehitys oli 2000-luvun alussa nopeaa. Muistikapasiteetti ja suoritusnopeus kasvoivat laitteiden fyysisen koon samanaikaisesti pienentyessä. Näytöjen resoluutio kasvoi ja kosketusnäytöt rantautuivat tavallisten kuluttajien ulottuville. Kehityskulku nosti mobiililaitteet kilpailukykyiseksi työskentelyalustaksi perinteisten tietokoneiden rinnalle globalisaation ja työvoiman liikkuvuuden lisääntyessä. (Hassanly, Herrmann & Kunau 2006, 211.) Matkapuhelinten arki-

päiväistyttyä viihdekäyttöön niiden kasvava kysyntä on lisännyt kilpailua rajusti (Kühl ym. 2005, 108). Vastoin laitteiden yleistä kutistumista kosketusnäyttöjen vallattua mobiilimarkkinat näyttöjen kokosuuntaus on vaihtunut kasvavaksi käyttäjäystävällisyyden takaamiseksi. Kuluttajaa laitteessa viehättää sen mukana kulkemisen lisäksi mahdollisuus internetin käyttöön ja monipuolinen sisältötarjonta sekä viihteen että informatiivisuuden saralla. Modernin kuluttajan omakuttua uuden laitteen osaksi arkielämää² on aika keskittyä sisällön laatuun. Nykyään sovellusmarkkinoilla kilpaillaan sisällön monipuolisuudella ja käytettävyydellä.

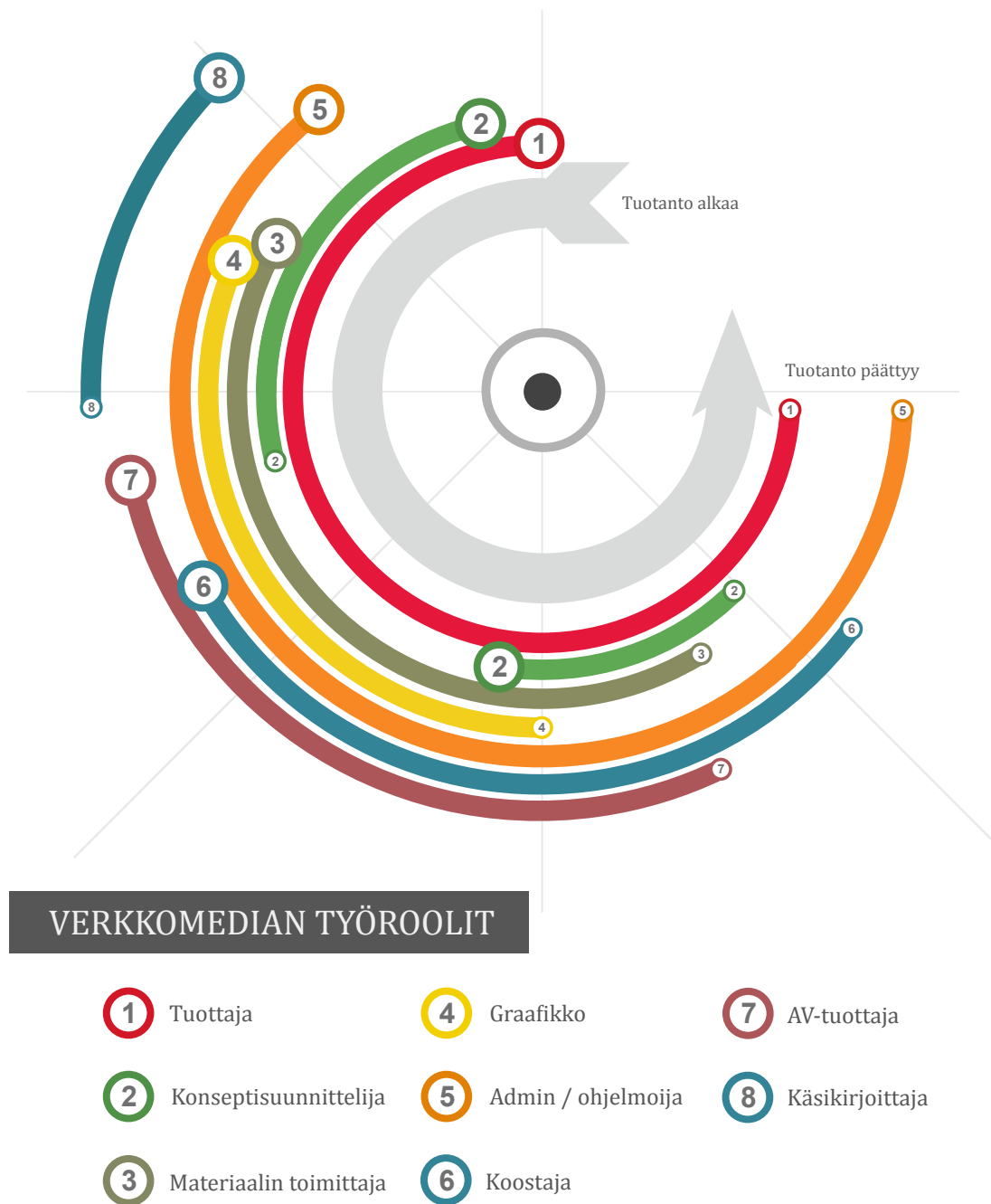
2.2 Tuotantoprosessin työnkuvat

Verkkomedian tuotanto käsittää yksinkertaistettuna kolme osaa: suunnittelun, sisällön tuottamisen ja julkaisun (Saastamoinen 2012, 6). Suunnittelu- eli määrittelyvaihe vaikuttaa olennaisesti tuotannon aikatauluun ja budjettiin, sillä maksavan asiakkaan kanssa työskennellessä tarjouspyyntö on tässä vaiheessa hyväksytty ja laskutettavat työtunnit alkavat juosta. Suunnitteluvaiheessa selvitetään, mitä ollaan tekemässä, miksi ja kenelle, sekä lyödään tuotannollinen rakenne lukkoon. Tuotantovaiheeseen kuuluu aineiston keruu ja mahdollinen aineiston tuottaminen, palvelun testaaminen eri versioin ja sen testien perusteella muokkaaminen, sekä koostaminen julkaisua varten. (Lukkari 2004, 25-30.)

Aarno Savolaisen verkkomedian opetuksessa käyttämä kaavio (kuva 1) havainnollistaa, millaisia työnimikkeitä tuotantoprosessi voi sisältää ja kuinka nimikkeiden sisältämät työtehtävät jakautuvat tuotannossa. Pienessä tuotantoryhmässä kaikki työnimikkeet eivät välttämättä ole käytössä työryhmän jäsenten hoitaessa useiden tehtävänimikkeiden sisältämät työt samanaikaisesti.

² Vuonna 2011 tilastokeskuksen (Tilastokeskus 2012) mukaan älypuhelimien omisti 42% 16-74-vuotiasta suomalaisista. Myynti on ollut jatkuvassa nousussa.

Verkkopalvelutuotannon 270 astetta



Aarno Savolainen, PKAMK - LUOVIEN ALOJEN KESKUS - 2010

Kuva 1. Verkkopalvelutuotannon sisältämät työroolit ja niiden jakautuminen tuotannossa (Kuva: Aarno Savolainen).

2.3 Ryhmätyöskentely

Mobiilituotanto on yleensä työryhmän jäsenten summa sen sisältäessä monen eri alan työpanoksen. Sovelluksen voi rakentaa yksinkin, mutta se vaatii laaja-alaista osaamista aina tuottamisesta koodikielten hallintaan. Sovelluksen sisällön monipuolistuessa ja työtehtävien lisääntyessä on todennäköisesti mielekkäämpää jakaa tuotannon työnkuvia eri alojen osaajille kuin hallita yksin koko tuotantoa.

Tuotanto voidaan toteuttaa työskentelemällä paikkasidonnaisesti työpaikalla. Tämä järjestely ei välttämättä palvele kaikkia työryhmän jäseniä. Työskentelytapoja on erilaisia: jotkut nauttivat muiden työryhmäläisten jatkuvasta läsnäolosta toisten taas työskennellessä parhaiten kotiympäristössä taustamusiikin inspiroimana. Jos työryhmä ei työskentele fyysisesti samassa toimipisteessä, on sen sisäisellä viestinnällä suuri merkitys tuotannon sujuvuuden kannalta. Erillään työskennellessä myös vastuu omasta tehtäväalueesta korostuu, kun ajankäyttöä ei voida vaihtaa. Työympäristön luoman vertaispaineen puuttuessa joidenkin työskentely voi viivästyä aiheuttaen koko työryhmää koskevia ongelmia.

Käsikirjoittajana koen, että muun työryhmän läsnäolo on välttämätöntä vain ideointi- ja palautetilanteiden aikana. Varsinaisen työskentelyn käynnistyttyä muiden tekijöiden läsnäolo voi käännyä jopa haitalliseksi aiheuttaen toistuvia häiriöitä ajatusprosessissa. Työympäristöjä on erilaisia ja niihin voi tottua ajan myötä. On kuitenkin muistettava, että toisten rento rupattelu työympäristön tunnelman vapauttamiseksi voi aiheuttaa toisilla työtehon alenemista.

Työskentelyssä ongelman kohdatessaan on helppo ottaa yhteyttä tuottajaan. Työryhmän jäsenten keskinäinen tiedon välittäminen tuottajan kautta ei kuitenkaan ole aina tarpeen, vaan kyseinen käytäntö jopa todennäköisesti hidastaa projektin edistymistä. Työnkuvat sisältävät omat vastualueensa, joiden sisällä yksittäisen tekijän on kyettävä tekemään perusteltuja päätöksiä tuotannon edistämiseksi. Tuottajan on kuitenkin tarpeellista olla tilanteen tasalla työryhmäläisten välisen toiminnan päälinjoista. Selkeä informaatiohierarkia on tuotannolle elintärkeää – etenkin, jos tekijöiden fyysiset työpisteet sijaitsevat eri paikoissa.

MobiKoli-projektissa jokaisella opiskelijajäsenellä oli omat vastualueensa. Tapasimme työryhmän kanssa lähes viikoittain. Tällöin kaikilla oli tilaisuus esittää omassa työskentelyssään esiin tulleet tarpeet ja ongelmat sekä vaikuttaa keskustellen tuotannon muotoutumiseen. Yhdessä päätettävissä asioissa kaikki saivat esittää perustellun mielipiteensä. Usein kuitenkin kävi niin, ettei käsiteltävään asiaan ollut yhtä oikeaa vastausta, jolloin päätäntävästuu oli osa-alueen haltijalla. En osaa sanoa, odottivatko työryhmän jäsenet projektin ohjaajan tekemien ja vahvistamien päätökset. Näin ei kuitenkaan aina käynyt. Omakohtaisesti päätin vastata tekemistäni käsikirjoituksellisista päätöksistä itsenäisesti ja muokkasinkin käsikirjoitusta vain, jos muutostarpeelle oli olemassa mielestäni hyväksyttävät perusteet.

Opiskelijatyöryhmän jäsenistä ainoastaan Lievonen oli ollut aiemmin mukana täysimittaisessa mobiilituotannossa. Työryhmän henki oli hyvä ja työskentely sujui pääsääntöisesti ongelmitta. Mobiilituotannossa ryhmätyöskentelymetodi paljastaa parhaat puolensa: yhden onnistuessa muutkin saavat kannustusta ja vastaantulevat ongelmat voidaan ratkaista omien alojensa asiantuntijoita kuulemalla. Kun vastuu jakautuu useammalle taholle, yksittäinen työryhmän jäsen ei unohdu uuvuksiin kasautuvan työtaakkansa alle.

2.4 Käsikirjoittajuudesta

Käsikirjoittajan työnsarkaan mobiilituotannossa voi sisältyä kaikkia audiovisuaalisen median käsikirjoitusmuotoja. Sovellukseen voi sisällyttää puhtaasti faktapohjaista informaatiota, mainoksia ja viihdettä aina peleistä opaskierroksiin – käytössä voi olla samanaikaisesti useita eri mediaelementtejä. Käytännössä käsikirjoittajalla voi yhden mobiilituotannon elinkaaren aikana olla useita käsikirjoitustuotantoja vastuullaan. Tämän vuoksi hänellä on oltava hyvä yleistieto ja eri käsikirjoitusformaattien tuntemus. Juohevinta työryhmän toiminta on, jos käsikirjoittaja tuntee erilaisten mediatuotantojen tarpeet ja osaa ottaa ne huomioon jo kirjoitusvaiheessa.

Käsikirjoittajan työtehtävien laajuus tuotannossa hahmottuu koko tuotannon konseptin valmistuessa. Etenkin limittäisiä mediaelementtejä käsikirjoittaessa on tärkeää pysyä johdonmukaisena ja varmistaa projektin edetessä, että kaikilla työryhmän jäsenillä on sama käsitys tavoiteltavasta lopputuloksesta. Viimeistään projektin käsikirjoituksellisen taustamateriaalin kartoitettuaan käsikirjoittajan on jäsennettävä toimintaansa. Tämä koskee ajankäytön lisäksi käsiteltävää aineistoa. Luukkonen (2008) kirjoittaa käsikirjoittajan logistisesta ongelmasta, kun materiaalia on paljon ja tiedon on säilyttävä ajantasaisena ja ehyenä. Hän kehottaa etsimään menetelmiä materiaalin hallitsemiseksi; mind mapit, rautalankamallit, listaukset ja kaaviot auttavat jäsentämään materiaalia ja eri käsikirjoituskonseptien sisältöä. Esimerkiksi mind mapin muotoon työskentelyään tiivistäessä käsikirjoittaja tulee samanaikaisesti käyneeksi läpi kirjoitusprosessin tarpeet ja sen sisältämät huomioitavat seikat. Kirjoitusprosessia voi myös helposti esitellä tiivistelmän avulla muulle työryhmälle projektin etenemisen niin vaatiessa. (Luukkonen 2008, 78-79.)

Ammattimaiseen tuotantoon siirtyessä järjestelmällisyys korostuu muokaten muille välittyvää ammatillista persoonaa sen mukaan, kuinka työnkuvassaan toimii. Empiirisen kokemuspohjani perusteella käsikirjoittajia on karkeasti rajattuna kahdenlaisia: toiset toimivat parhaiten luovan kaaoksen keskellä toisten halutessa pitää kaikki langat käsissään. Luovan kaaoksen persoona ei ole parhaimmillaan työskennellessään tuotanto-orientoituneesti, vaan hänellä on oltava vapaus toteuttaa, usein hyvinkin mielikuvituksellisia ja monipuolisia, ideoita. Mobiilityöryhmässä tällaista käsikirjoittajaa kannattaa välillä muistuttaa teknisistä realiteeteista, jotta niin kutsutun turhan työn määrä pysyy minimissä. Tämä käsikirjoittajatyyppejä keskittyy täysin oman alansa sisällöntuotannolliseen toteutukseen, jolloin tuottajan rooli aikataulujen noudattamisessa ja resurssien hyödyntämisessä korostuu. Parhaimmillaan luova käsikirjoittaja löytää uusia toteuttamisen malleja innostaen muuta työryhmää kokeilemaan niiden toimivuutta.

Tuotanto-orientoitunut käsikirjoittaja haluaa olla ajan tasalla tuotannon kulusta ja käsikirjoituksellisista realiteeteista. Todennäköisesti hän ei malta pysyä pelkästään oman vastualueensa sisällä, vaan pyrkii vaikuttamaan laaja-alaisesti

tuotannon etenemiseen. Tällaisessa toiminnassa on kuitenkin vaarana, että se tärkein jää liian vähälle huomiolle, eikä käsikirjoitus saavuta täyttä potentiaaliaan tuotannon aikana. Toisaalta taas tämän käsikirjoittajatyypin kohdalla tuottajan vastuu kevenee käsikirjoittajan pitäessä itse huolen resurssien määrittelystä ja aikatauluista.

Huomasin MobiKoli-projektin aikana olevani käsikirjoittajana vahvasti tuotanto-orientoitunut. Tämän vuoksi minun on vaikea vetää raja tuotantoassistentin ja käsikirjoittajan roolien välille. Tuotannolliset resurssit, niiden tiedostaminen ja hyödyntäminen kuuluvat myös käsikirjoittajan rooliin niiden määrittäessä työskentelyä. Työryhmän viikkopalavereita lukuun ottamatta käsikirjoituksellinen työskentelyni tapahtui kotoa käsin. Vaikka kirjoitin käsikirjoitusversiot tietokoneella, konkreettinen suunnitteluprosessi tapahtui ei-digitaalisesti tussitaulua ja post-it-lappuja apuna käyttäen. Koska tällaisessa suunnittelussa ei ole vaaraa tekniikan pettämisestä, en välitallentanut työskentelyäni. Tieto pysyi ajantasaisena tussitaulun ja lappujen sisällön eläessä ja uudet ideat korvasivat vanhat, kunnes lopputulos näytti toivotunlaiselta. Aiempiin versioihin palaaminen oli vaikeaa välitallennuksen puuttumisen vuoksi. Sisällön ja toiminnan muutokset siirtyivät käsikirjoittajalle selkeästi havaittavina käsikirjoitusversiosta toiseen, joten tarvittaessa dokumentaation muutokset pystyi kaivamaan esiin vertailemalla eri versioita. Tulenkin todennäköisesti tulevaisuudessa yhä hyödyntämään ei-digitaalisia suunnittelumetodeja, mutta pyrin tallentamaan tiedot myös digitaaliseen muotoon. Tämä helpottaa muutosten esittelyä ja perustelua muulle työryhmälle.

Millainen siis on mobiilituotannon kaipaama käsikirjoittaja? Kysymykseen ei ole yksioikoista vastausta. Ennemmin voidaan puhua vahvoista ammattilaisista löytyvistä tunnuspiirteistä: kyvystä jäsentää, omaksua ja soveltaa, jopa luoda uusia toimintatapoja. Kattava yleissivistys, kiinnostus teknologiaa kohtaan ja avoin mieli auttavat jo pitkälle mobiilityöryhmässä. Mobiilituotannossa on kyse monialaisesta työskentelystä, jolloin sisällöntuottajasta on löydyttävä ripaus järjestelmällisyyttä. Tuotannosta toiseen siirtyessä joustavuus sekä uuden tiedon ja työskentelytavan nopea omaksuminen kuuluvat ammattimaisuuteen. Käsikirjoittajan on hyvä olla ajantasaisesti perillä teknologian tarjoamista mahdoli-

suuksista, paitsi voidakseen keskustella muun työryhmän kanssa asiantuntevasti, myös hyödyntääkseen niitä työskentelyssään. Väitän, että molemmat aiemmin esittelemäni käsikirjoittajapersoonat voivat muokata ammatillisen toimintatapansa mobiilituotannon kulloinkin kaipaamaan muotoon.

3 Kuunnelman käsikirjoittaminen mobiililaitteelle

3.1 Konseptin määrittäminen

MobiKoli tulee olemaan ilmaiseksi ladattavissa oleva sovellus (Android- Windows Phone 8- ja iOS-käyttöjärjestelmälle), jonka ensisijainen tarkoitus on listata Kolilla sijaitsevat yritykset ja niiden tarjoamat palvelut. Sovelluksen sisältämä yrityslista kertoo jokaisen sillä olevan yrityksen toimialan ja yhteystiedot tarjoten suoran linkin yrityksen internet-sivuille. Palvelu on suunnattu matkailijoille ja se julkaistaan suomeksi, venäjäksi ja englanniksi. Viihdepalvelun tuli olla helposti markkinoitavissa ja sen tarkoitus on innostaa kuluttajaa lataamaan sovellus. Nämä taustatekijät kartoitettuamme ensimmäinen tehtävä oli ideoida toimiva konsepti palvelun viihteelliseksi osioksi. Käsikirjoituskonseptin laatimisen kannalta olennaiset kysymykset ovat mitä kerrotaan, kenelle, miksi ja millä tavoin informaatio välitetään. Näihin kysymyksiin vastaamalla selvitetään käsikirjoituksen sisältö, lopputuotteen kohderyhmä ja käytettävä formaatti.

Lähestymiskulma palvelun pääasialliseen kohderyhmään, retkeilevään aikuisväestöön, löytyi lasten kautta. Herkman (2007, 138) toteaa, ettei viihteellisinkään kulttuurituotanto ole koskaan viatonta, vaan sen takana on aina suurempia kokonaisuuksia – näin tässäkin tapauksessa. Lapsille suunnatun kuunnelman tarkoituksena on houkutella vanhemmat lataamaan ja käyttämään sovellusta – keino, jolla paikalliset palveluntarjoajat saavuttavat kuluttajan kuin vahingossa. Hintikan (Opetusministeriö 2001, 26) mukaan käyttäjän tarpeiden ennakointi houkuttelee kohderyhmän palvelun käyttöön: lasten viihtyessä vanhemmatkin saavat rentoutua Koliilta avautuvaa kansallismaisemaa ihastellen. Elämykselli-

sen ja kaupallisen osion välillä vaihtuva kohderyhmä antaa myös laajemmat markkinointimahdollisuudet.

Korhonen suosittaa mediakasvatuksen aloittamista siitä lähtien, kun lapset alkavat käyttää medialaitteita itsenäisesti. Mediakasvatuksella hän tarkoittaa ”tietoista yritystä harjaannuttaa ihminen aktiiviseksi ja kriittiseksi median käyttäjäksi”. (Meriranta 2010, 22.) Vanhemmat eivät kuitenkaan aina tutustu lapsille suunnattuun tuotteeseen etukäteen eivätkä näin ole tietoisia siitä, mitä lapsen kuluttama media sisältää. Tämä epäsuhta huomioidaan MobiKolin viihdepalvelussa ja lopputuloksena on lapsiystävällinen tuote. Käsikirjoitus ja äänikerronta pyrkivät tekemään kuljettavasta reitistä sekä mielenkiintoisen että sopivasti jännittävän elämyksen, joka innoittaa kuuntelijaa kulkemaan reitin suunnitellussa järjestyksessä tarinan olematta kuitenkaan pelottava.

Vanhempainliiton Leveelahti kertoo (Karhunen 2012) lähes jokaisen ykkösluokkalaisen omistavan kännykän. Hän kuitenkin toteaa, etteivät ykkös- ja kakkosluokkalaisten taidot vielä riitä älypuhelimien käyttöön kolmos- ja nelosluokkalaisten tavoin. Hienomotoristen taitojen uupumisen lisäksi vanhemmat tuskin halusivat laskea pientä lasta arvokkaan mobiililaitteen kanssa vieraaseen maastoon. Totesimme alakoulun ylempiluokkalaisten (9-12-vuotiaiden) fyysisten valmiuksien olevan karttapohjaisen kuunnelman kannalta riittävät. Esipuberteettikäisillä lapsilla on suuren motorisen toiminnanhalun lisäksi myös meneillään nopea hienomotoriikan kehityksen vaihe (Rödström 1992, 68). Näin ollen kuunnelma vastaa lapsen tarpeisiin – ulkona liikkuminen vaihtelevassa maastossa, mielenkiintoa ylläpitävät visuaaliset ja auditiiviset ärsykkeet – samalla sivistyspääomaa kasvattaen.

MobiKoli-projektin loppusuoran hämmöittäessä heräsi kysymys siitä, kuinka järkevää kuunnelman kohderyhmän määrittäminen alakoulun ylempiluokkalaisiin oli. Ikäryhmä itsessään viittaa yleisesti lapsiin, joten viihdepalvelu on suunniteltu lapsiystävälliseksi. Todellisuudessa vastuullinen vanhempi tuskin laskee lasta kalliin mobiililaitteen kanssa seikkailemaan vieraassa maastossa ilman valvontaa. Mukana kulkevat vanhemmat ovat yhtä lailla oikeutettuja viihdepalvelun käyttöön. Koska itsenäiselle mobiililaittekokemukselle ei ole mitään perusteita, ei

siihen myöskään vaadita tiettyyn pisteeseen kehittyneitä motorisia taitojakaan. Todellisuudessa palvelun kohderyhmänä ovat matkailevat lapsiperheet. Sovelluksen tuotantoprosessin aikana kohderyhmien tarkka määrittely unohtuikin ja työryhmä puhui yleisesti lapsista ja matkailijoista viitatessaan kaksijakoisen palvelun erillisiin kohderyhmiin.

TG4NP-projektin määrittelemät suuntaviivat ohjasivat työskentelyn koskemaan Kolin ja sen lähiympäristön kulttuuria. Ensimmäinen (vain ajatuksen tasolla toteutettu) kuunnelmaversio kertoi Kolin luonnonnähtävyyksistä, maisemista ja kasvistosta. Kohderyhmän määrittyessä lapsiin sisältökin muuttui mielikuvituksemellisemmaksi. Kolille ja sen lähiympäristöön sijoittuu useita kulttuurihistoriallisia kertomuksia, jotka tuovat lisäsävyyksen mahdollisesti jo ennalta tuttuihin paikkoihin. Siispä kuunnelma pohjamateriaaliksi valikoitui Kolille ja sen lähiympäristöön sijoittuvat myytit ja tarinat (liite 1).

3.2 Välineellinen potentiaali

Mobiiliteknologian jatkuva kehitys tarjoaa laajan kirjon teknisiä sisällöntuotantomahdollisuuksia. Käsikirjoittajan on työskentelynsä tehokkuuden kannalta olennaista tietää alusta saakka, kuinka ja millä resursseilla hänen kirjallinen pohjatyönsä tullaan toteuttamaan (Luukkonen 2000, 87). Jos vaihtoehtoja on useita tai toteuttamisen mahdollisuuksista ollaan epävarmoja, on tarpeellista tehdä resurssien esiselvitys (Kauhanen-Simanainen 2003, 131). Resurssien esiselvitys tarkoittaa muun muassa olemassa olevien teknologisten mahdollisuuksien kartoitusta ja keskustelua muun työryhmän kanssa siitä, ovatko kyseiset mahdollisuudet toteutettavissa. Tässä luvussa esiintyvät mahdollisuudet ovat sellaisia, jotka olivat työryhmän teknisen osaamisen puolesta hyödynnettävissä MobiKoli-sovelluksessa.

Mobiililaitteelle sisältöä suunnitellessa käsikirjoitusformaatti voi olla mitä vain mediakerronnan kentältä. Se, kuinka mielekkääksi käyttäjä koee formaatin esittämisen mobiililaitteen kautta, määrittää formaatin käytettävyyden. Periaatteessa mikään ei estä katsomasta kokoillan elokuvaa älypuhelimien kautta.

Näyttöjen pienuus, oletettava ulkoisen näppäimistön puute, rajallinen muistikapasiteetti ja prosessorin pieni teho voivat kuitenkin vaikuttaa käyttäjäkokemukseen negatiivisesti sisällön ollessa suunniteltu esitettäväksi eri laitteella.

Mobiililaitteet toistavat **audiovisuaalista** materiaalia, kuten animaatioita ja videokuvaa. Ääni ja kuva ovat käytettävissä erillisinä mediaelementteinä; tosin kuunnelman auditiivisuudesta huolimatta visuaalisuus toimii yhä kerronnan tukena³. Pääsääntöisesti sovellukset vaativat vähintään yhden **interaktion** käyttäjän aktivoiessa haluamansa toiminnon palvelun sisällä. Kosketusnäytöt ovat mahdollistaneet aiempaa käyttäjäystävällisemmän kokemuksen näppäimistö navigaation väistyessä sipaisun tieltä. Kosketusnäyttöteknologiaa hyödyntävän interaktiivisen toiminnan mielekkyys johtaa usein pelimaailman luomiseen, joka pohjautuu vahvasti visuaalisuuteen äänimaailman vain tukeksi sitä – peli säilyttää pelattavuutensa, vaikka äänet laittaisi pois päältä. On huomionarvoista, että nykyinen laitteiden valmistajien kilpailuvaltti on painottunut näyttöjen kohennukseen äänentoistollisen lähestymiskulman sijaan.

Interaktiota voi hyödyntää esimerkiksi **QR-koodeja**⁴ käyttämällä. Nämä niin sanotut ruutukoodit ovat kaksiulotteisia koodeja, jotka ovat nopeasti purettavissa ja luettavissa. Yleisesti koodeja käytetään linkkeinä nettisivulle: koodi on luettavissa mobiililaitteella, jolla nettiosoitteen kirjoittaminen olisi muutoin käyttäjälle vaivalloista. QR-koodien käyttö on mahdollista sekä sähköisen että printatun median ympäristössä perinteisen linkittämisen toimiessa vain virtuaalimaailmassa. Koodien käytön heikkoutena on mahdollisuus, ettei käyttäjän puhelimesta löydy koodin lukevaa sovellusta. Nämä sovellukset ovat kuitenkin käyttöjärjestelmästä riippumatta ladattavissa ilmaiseksi. Joissakin Nokian puhelinmallissa on jo oletuksena koodeja lukeva sovellus. (Laakso & Laakso 2013.) Linkin johdattamana käyttäjälle aukeava nettisivu voi sisältää kerrontaa tukevaa materiaalia. Koodi itsessään voi sisältää muutakin kuin linkin – vaikka kokonaan oman kerronnallisen kokonaisuutensa.

³ Sisältöä (tarinaa) tukevat grafiikat ovat olennainen osa laadukasta palvelua.

⁴ Lyhenne QR tulee englannin kielen sanoista 'quick response'.

Kuunnelmaformaatti on kokenut mullistuksen ilmaisuvälineiden kehityttyä mukana kulkeviksi, henkilökohtaisesti kulutettaviksi ja interaktiivisia mahdollisuuksia sisältäviksi. MobiKolin viihdepalvelussa formaatti oli alusta alkaen toimek-siantajan määrittelemä: Mobikarelian aiemmin toteuttamat elämyspalvelulliset mobiilituotannot ovat olleet karttapohjaisia kuunnelmia ja formaatti on todettu toimivaksi. Karttapohjainen MobiKolin kuunnelma perustuu osaltaan **GPS-paikannukseen**. Paikannusominaisuutta käyttävä kartta takaa, että käyttäjä on tietoinen oman sijaintinsa lisäksi lähiympäristöstään. Palvelun saatavuus voidaan ohjelmoida aktivoitumaan laitteen saavuttaessa tietyn sijainnin. Näin käyttäjän täytyy nähdä vaivaa palvelun sisällön saavuttamiseksi, joka osaltaan voi lisätä käyttäjäkokemuksen palkitsevuutta.

Tarinallisesti kuunnelma on erittäin värikäs ja näennäisellä yksinkertaisuudellaan ihastuttava keino vangita käyttäjän mielenkiinto. Mediakerronnalla kyllästytyssä maailmassa kuunnelman auditiivinen tehokkuus säilyy: muiden aistiärsykkeiden jäädessä huomiotta kuulo herkistyy ja mielikuvat saavat elää kuuntelijan päällä sisällä vapaasti. Kuunnelma vaatiikin äänisuunnittelijalta erityistä tarkkuutta käyttäjän tulkitessa kuuloärsykkeet aina henkilökohtaiseen kokemuspohjaansa perustuen. Millaiselta kuulostaa menninkäisen pomppiminen jättiläisen jalanjäljessä? Entä lähestyvä koirankuonolainen?

Binauraalinen äänitystekniikka tarjoaa kuuntelijalle aitoa äänimaailmaa jäljittelevän kokemuksen, joka voi olla täysin keinotekoisesti rakennettu fantasiamaailmakin. Binauraalisuudella pyritään siihen, että ”kuuntelutilanteessa ääni tuntuisi tulevan samasta suunnasta ja etäisyydestä kuin alkuperäisessä akustisessa tilanteessa” (Wahlgren 2012, 6-7). Käytännössä tämä mahdollistaa äänimaailman suunnittelun jo käsikirjoitusvaiheessa. Käsikirjoittaja voi hahmotella kuuntelijan akustista ympäristöä mielessään: toisinaan kertomukseen sopisi takaa kuuluvat askeleet tai vaikka yllättävä kuiskaus korvan juuressa. Akustisen ympäristön rakentaminen äänimaailmalla on haasteellista, mutta onnistuessaan se luo kuuntelijalle tilavaikutelmia välittäen tietoa tapahtumapaikasta ja tukien kerronnan luomia mielikuvia tavoitelluin keinoin (Koivumäki 1993, 66-67). Binauraalinen äänikokemus vaatii kahden kuuntelukanavan erillistä suunnittelua, jolloin kuunteluun on käytettävä kuulokkeita toivotun vaikutuksen saavuttamiseksi.

Mobiililaitetta ostettaessa kuulokkeet sisältyvät usein hintaan. Kuulokkeiden ansiosta mobiililaitteen voi myös laittaa suojaan reitin kiertämisen ajaksi, jolloin sen huolimaton käsittely tai taivaista avautuva tihkusade eivät häiritse kuuntelukokemusta. Kolin kansallispuiston vaellusreitille sijoitetussa kuunnelmassa kuulokkeiden käyttö takaa rauhan kuuntelijan lisäksi myös muille reitin käyttäjille.

MobiKoli-palvelu itsessään ei hyödynnä **augmented realityn**⁵ tarjoamia mahdollisuuksia. Tero Hyttinen (Efilon) on tehnyt MobiKolille mainossovelluksen nimeltä ”Koe Koli”, joka tuo Rami Saarikorven Kolilla ottamia panoraamakuvia tarkasteltavaksi augmented realityn keinoin. Augmented reality tarkoittaa käytännössä visuaalisesti koetun todellisuuden välineellistä manipulointia digitaalisesti. Arkipäiväistyneenä esimerkkinä toimii television suora urheilulähetys, jossa juoksukilpailun osallistujien saapuessa maaliin heidän nimensä ja suoritusaikansa näkyy ruudun välityksellä katsojalle videokuvan päällä. Teknologisesti pidemmälle vietyä esimerkkiä edustaa Technology, Entertainment and Design-konferenssissa vuonna 2010 esitelty idea kartasta, joka yhdistäisi digitaalisen tiedon, 4G-videokuvan ja valokuvat luoden 3D-grafiikkaan perustuvan kartan (Maxwell 2010). Kartan avulla käyttäjä pystyisi jopa vierailemaan kadun varrella sijaitsevilla rakennuksilla. AR-sovellus voi tunnistaa käytettävän laitteen asennon gyroskoopin avulla, jolloin se kykenee esittämään 360-asteista panoraamakuvaa ja/tai -videota suhteutettuna katsojan positioon. Esimerkkinä tästä toimii Laplication-sovellus⁶, joka tuo niin revontulien loimun kuin Lapin yöttömän yönkin käyttäjän ihailtavaksi (Lapin liitto 2013).

3.3 Kerronnalliset ratkaisut

Kansantarinat olivat huonossa maineessa antiikin oppineiden aikaan, koska niitä kertoivat yhteiskunnan luokkajärjestelmän ala-arvoisimmat yksilöt. Näitä suullisia kertomuksia kutsuttiinkin imettäjätarinoiksi. Nykypäivän historiantutkimus taas on nostanut arvoonsa tavallisen ihmisen, jota kansantarujen kertojat aikanaan edustivat. Sivistyneet ja oppineet Grimmin veljeksetkin tiedostivat

⁵ AR, vapaasti suomennettuna ’laajennettu’ tai ’lisätty todellisuus’

⁶ <https://itunes.apple.com/fi/app/laplication/id553424031?mt=8>

jo 1800-luvulla periytyvien kertomusten voiman ja alkoivat koota kansantarinoita kansien väliin. Näin he tulivat luoneeksi yhä nykypäivän lasten lukemistoon kuuluvia tarinoita. (Luumi 2006, 14-17, 20-21.) Näitä kertomuksia ei alun perin suunnattu lapsiyleisölle; esimerkiksi Disneyn rakastettujen satuprinsessojen taustat ovat huomattavasti tottumaamme verisemmät. Kansantarinoille ominainen julmuus leimasi myös osaa Kolille sijoittuvasta perinnemateriaalista.

Kohderyhmä mielessäni hioin myyteistä ja tarinoista pahimmat särvät pois; tämän vuoksi koirankuonolaiset eivät ime pillillä verta vainolaisten jahtaamista evakoista. Jätin alkuperäisen tarinarungon (liite 2) työstön hyvin ohueksi tietäessäni myöhemmin määritettävien teknisten raamien muokkaavan kertomusta rajusti. Alkuperäinen kymmenen kohdan toteutusmuoto perustuu melko sattumanvaraiseen mutu-tuntumaan pisteiden lopullisesta määrästä aikana, jolloin reitin pituuttakaan ei ollut vielä määritetty. Jos työryhmä ja sen hallitsemat tekniset taidot olisivat olleet tiedossa tässä vaiheessa, olisi ensimmäinen käsikirjoitusluonnos sisältänyt pidempiä tarinapätkiä ja tekniikan rajaamaa kerronnan hahmotusta.

Kuunnelman käsikirjoitusprosessia aloittaessani suuntaviivoina olivat tarinan jaksottainen kuuntelutapa sekä äänimaailman binauraalisuus. **Linearisesti** etenevä, karttapohjainen kuunnelma tukee jaksottaisen ajattelun ja ennustettavuuden mallia. Rödstamin (1992, 41) mukaan alakouluikäisillä (7-12-vuotiailla) on halu valita jaksoihin jaettuja kertomuksia; tuon ikäjakauman aikana kehittyä kyky ajatella jaksoissa, mikä mahdollistaa seurauksen käsitteen ymmärtämisen. Näin lapsi pystyy tarinaa seuratessaan kuvittelemaan lopun aiemmin omaksumansa perusteella. Kuunnelman tarina noudattaa perinteistä kolmijakoista draaman kaarta, jossa on alku, keskikohta ja loppu. Alku houkuttelee kuuntelijan mukaan tarinaan, keskiosa esittelee tarinan perustan ja kertomuksen huipennus löytyy loppuosasta (Kemppinen 2003, 79-80). Tavoitteena oli luoda tarinaan seikkailun tuntua ja avata ovi paikallisten kansantarujen maailmaan, innoittaen kuuntelijaa samanaikaisesti liikkumaan haastavassa maastossa nauttien ulkoilman lisäksi Suomen kansallismaisemasta.

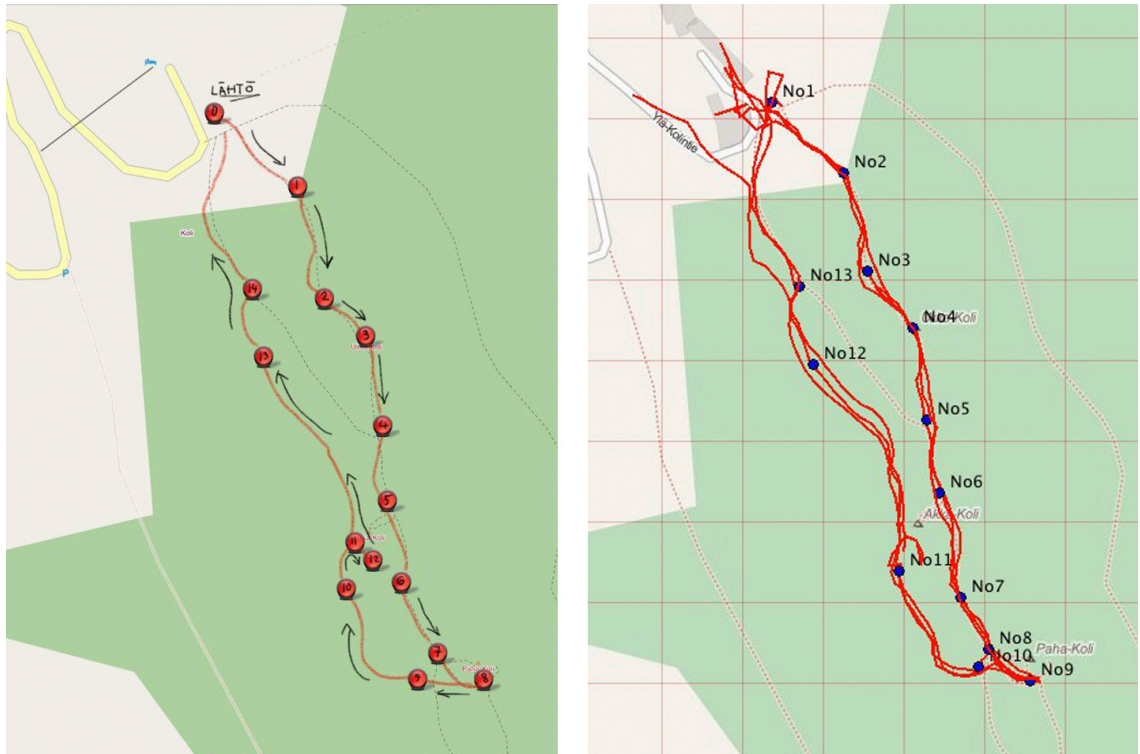
Hyvässä lapsille suunnatussa kertomuksessa on oltava samaistuttavissa olevia henkilömalleja. Läpi tarinan mukana pysyvä päähenkilö saa lapsen kokemaan kertomuksen jännittävät tapahtumat itse, saattaen näin kuuntelijan päähenkilön asemaan. Hyvä kertomus ei olekaan varsinaisesti tapahtumien kuvausta, vaan päähenkilön kokemuksiin samastumista. (Luumi 2006, 77-80.) Kuunnelmassa osallistaminen tapahtuu lapsen kokoisen menninkäishahmon muodossa; Sir Erk Sukkelakäsi Kirvakinpoika, kutsumanimeltään Erk, tarvitsee apua viikinkien harhautukseen. Nuo kylmän pohjolan roikaleet ovat saapuneet Kolille etsimään kuuluisan noitaukko Vornan puolisoa, prinsessa Mila de Jaria. Kolin myyttisen pikkuväen tehtävänä on avustaa neidon pakomatkaa ja Erk tempaa kuuntelijan seurakseen keskelle ajoahtia. Viikinkien hitaan etenemisen vuoksi Erkillä on välillä aikaa pysähdellä kertomaan matkakumppanilleen vanhan Mustarinnan tavoista, asukkaista ja luonnonnähtävyyksistä. Peikoista ja koirankuonolaisista selvittyään kuuntelija saa palata takaisin muiden ihmisten keskelle turvallisissa mielin.

MobiKolin satukuunnelmassa binauraalisuus toimii osallistavana tekijänä Erkin vaihtaessa sijaintia suhteessa kuuntelijan positioon osoittaen puheen aina suoraan kuuntelijalle. Näin kuuntelijasta itsestään tulee tarinan hahmo hänen toimiessaan Erkin aisaparina kertomuksen sisällä. Äänituotannollisen viivästyksen vuoksi valmis sovellus joutuu aluksi tyytymään binauraalisuutta hyödyntämättömään kuunnelmaversioon. Päätös tällaisesta versiosta tehtiin vasta ensimmäisten äänitysten jälkeen, joten käsikirjoituksen kokonaisvaltaisen muokkauksen sijaan jouduin poistamaan tekstistä muutamia repliikkejä. Tuloksena on tarinaversio, jossa Erk puhuu kertojamaisemmin.

Osallistavan kerronnan hengessä käsikirjoituksessa kulki kauan mukana virtuaalinen kepinheittointeraktio koirankuonolaisten karkottamiseksi. Kehotus minikään konkreettisen heittämiseen ei tuntunut mielekkäältä, koska Kolin kansallispuistossa jopa kaatuneiden puiden poisraivaaminen on kiellettyä. Irrallisen kerrontamuodon ja ohjelmoinnillisten ongelmien vuoksi interaktio päätettiin jättää pois. Samoihin perusteluihin nojautuen palvelussa ei hyödynnetty videoelementtejä.

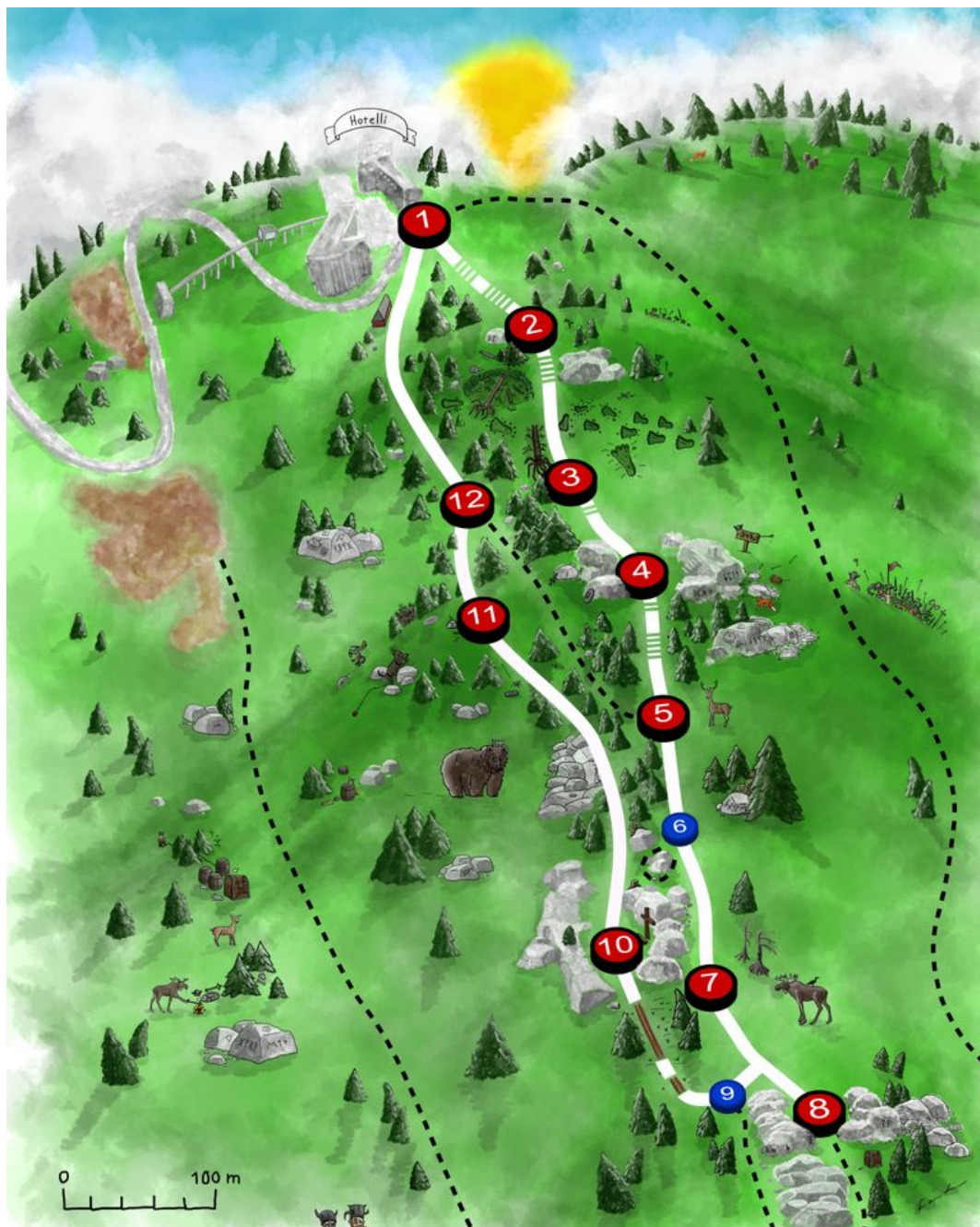
Määritetyn reitin varrelle olisi mahdollista sijoittaa **epälineaarisesti** etenevä kertomus. Kyseinen ratkaisu antaisi kuuntelijan muodostaa oman kuunnelmareitinsä ennalta määritetyn sijaan. Taitava käsikirjoittaja kirjoittaisi tarinan niin, että sen eri osiot muodostaisivat toimivan kokonaisuuden kuuntelujärjestyksestä riippumatta. Pistemäisyys antaisi käyttäjälle ainakin näennäisen vaikutusmahdollisuuden reitin kulkuun. Aktivoituneella karttapisteellä palvelu voisi esittää monivalintakysymyksen, johon vastaamalla käyttäjä vaikuttaisi tarinan etenemiseen. Tämän kaltainen epälineaarinen kerronta tukisi sovelluksen uudelleenkäytettävyyttä säilyttäen käyttäjän mielenkiinnon kuuntelukerrasta toiseen. Samanaikaisesti lapsikuuntelija saattaisi kuitenkin hämmentyä, eikä keskittyisi enää itse tarinaan. Tässä projektissa myös tuotannolliset realiteetit tulivat vastaan; ajanpuutteen lisäksi sovellus olisi kärsinyt tilanpuutteesta kasvaen liian suureksi moninkertaistuneen äänitiedostomäärän vuoksi. Rehellisesti sanoen en myöskään vielä uskaltanut ottaa epälineaarisen tarinankerronnan haasteita vastaan ensimmäisen kuunnelmakäsikirjoitukseni kohdalla.

Kuuntelupisteiden sijainnit ja lukumäärä päätettiin Lievosen työryhmään liittymisen jälkeen. Reitin vakiinnuttua etsimme sen varrelta paikkoja, jotka sopivat ympäristöllisesti taustatietojen myytteihin. Reitillä on potentiaalisia harhaan kulkemisen paikkoja, joiden vuoksi määritimme niin sanottuja ekstra-pisteitä pitämään kuuntelijan reitillä. Aluksi pisteitä oli liian tiheästi (kuva 2, vasemmalla). GPS-paikannus on verrattain tarkka, mutta Lievonen testasi paikannuksen rajoja kulkemalla reitin läpi useampaan kertaan (kuva 2, oikealla). Liian lähekkäin olevat kuuntelupisteet olivat vaarassa aktivoitua väärässä järjestyksessä paikannuksen heiton vuoksi.



Kuva 2. Vasemmalla alkuperäinen 15 pistettä sisältävä reittisuunnitelma. Oikealla GPS-paikannuksen tarkkuuden vaihtelu reitin toistuesssa (Kuva: Lari Lievonen).

Ratkaisu ongelmaan löytyi pisteiden harventamisesta. Muokkasin tarinan kulkua uuden pistemäärän ja niiden sijaintien mukaiseksi (kuva 3). Pisteiden sisältö on mahdollista ohjelmoida aktivoitumaan automaattisesti mobiililaitteen saavuttaessa sijainnin koordinaatit. Vaihtoehtoisesti käytössä voi olla manuaalinen kuuntelun aktivointi laitteen ilmoittaessa käyttäjälle tämän saavuttaneen kuuntelupisteen. Pisteet voi myös ohjelmoida aktivoitumaan vain ennalta määrättyä järjestystä noudattaen paikannuksen pettämisen pelossa. Entä jos kuuntelija estyy kulkemasta reitin loppuun suunnitellusti vaikkapa nilkan nyrjähdysten vuoksi? Pohdinnan jälkeen päädyimme kompromissiin, jossa kuuntelupisteet aktivoituvat automaattisesti laitteen saavuttaessa sijainnin. Pisteitä ei kuitenkaan koodata vain tietystä järjestyksessä kuunneltavaksi, vaan ne voi aktivoita myös manuaalisesti. Näin käyttäjä voi kuunnella tarinan haluamallaan tavalla.



Kuva 3. Kuunnelman valmis kartta oikeine pistesijainteineen. Ekstrapisteiden sininen väri erottaa ne tarinapisteistä (Kuva: Lari Lievonen).

Pyrin pitämään yhden kerrontapisteen sisällön pituuden ajallisesti melko lyhyenä, jotta kuuntelija ei ehtisi kyllästyä vaan malttaisi kuunnella koko osion ajatuksella läpi. Pisin tarinaosio sijaitsee neljännellä kuuntelupisteellä Akka-Kolin kupeessa ja on noin kolmeminuuttinen. Yksittäisen äänitiedoston pituus kasvaa hieman kerrontaa ympäröivän äänimaailman valmistuttua.

Käyttäjän toimintaa ohjailevaa sisältöä Kolin kansallispuiston alueella käytettäväksi suunniteltaessa on huomioitava ympäröivän maaston tuomat haasteet. Parhaimmillaan maisemat elävöittävät tarinankulkua ja herättävät mielenkiintoa ympäröivää luontoa kohtaan kuunnelman johdatellessa salakavalasti ulkoliikunnan riemuihin. Kuunnelman alkuperäinen kohderyhmärajaus osuu ikäryhmään, jonka edustajat etsivät jännitystä ja pyrkivät rikkomaan rajoja (Rödström 1992, 70). Vaikka kuunnelman reitti sijaitsee vaellusreitillä varrella, on maasto verrattain vaikeakulkuinen ja saattaa houkuttaa ei-toivottuun käyttöön muun muassa varomattoman juoksentelun ja hyppimisen muodossa. Otin varovaisuuden ja kansallispuistossa vallitsevat säännöt huomioon kirjoitusprosessin aikana ja upotin menninkäisen tarinointiin ohjeistuksia liikkumisesta. Myös kuunnelmapisteiden sijainnit valittiin mahdollisimman riskivapaiksi. Kuuntelijaa ohjeistetaan pysymään kaukana kallionkielekkeistä ja mahdolliset harhaan kulkemisen paikat on pyritty paikkaamaan aiemmin mainituilla ekstra-pisteillä.

Vaikka tuotannolliset rajoitteet eivät ole käsikirjoittajan päähuolenaihe, on teknisten realiteettien tiedostaminen kannattavaa jo käsikirjoitusprosessin suunnitteluvaiheessa. Sovellus ei voi sisältää loputonta määrää eri kerronnallisia elementtejä kasvamatta liian raskaaksi lataamisen ja käyttämisen kannalta. Myös kielellinen sisältö on huomioitava: kuunnelman äänitiedostojen määrä moninkertaistuu kielivalikon kasvaessa. Tällöin työryhmän tehtävänä on päättää, onko tarkoituksenmukaisempaa pienentää tiedostokokoa saaden kielivalikot saman sovelluksen sisäisiksi, vai kannattaako sovellus julkaista eri kielillä. Päädyimme MobiKolin kohdalla jälkimmäiseen ratkaisuun sen selkeyden vuoksi. Vaikka Apple nosti laitteissaan vuonna 2012 langatonta yhteyttä lataamisen vaativan sovelluksen kokorajoituksen 20 megatavusta 50:een (Whitney 2012), säilyy sovelluksen pieni koko toistaiseksi nopean käyttäjäkokemuksen takeena.

Matkailullista palvelua luodessa on myös muistettava, että sovelluksen käyttäjä saattaa toimia oman palveluntarjoajansa saavuttamattomissa. Ulkomailta syntyvät datan siirtokustannukset pelottavat jokaista suuren puhelinlaskun joskus vahingossa tuottanutta. Tuotannollisiin realiteetteihin vaikuttaa, onko sovellus online- vai offline-ratkaisu, eli tarvitseeko sen käyttää verkkoa toimiakseen vai onko sen sisältö saatavilla ilman nettiä. Käsikirjoituksellisesti palvelun vaatimat

liian suuret sisältöelementit voi sijoittaa ulkopuoliselle palvelimelle, jolloin ne – nettiyhteyksien toimiessa – ovat täysin käytettävissä.

Käytössä olevien langattomien yhteyksien merkitys on olennaista ottaa huomioon myös elementtivalinnoissa, sillä verkkoja hyödyntämällä materiaalia voidaan ladata joko osittain tai täysin verkon yli. Elementtejä ei tällöin tarvitse sijoittaa suoraan lopulliseen sovellukseen, vaan sovellus hakee materiaalin esimerkiksi palveluntarjoajan verkkopalvelimelta. Näin ollen myös tiedostokooltaan suurempien elementtien (liikkuva kuva, ääni) hyödyntäminen tulee mahdolliseksi, sillä verkon yli ladattuina ne eivät kasvata sovelluksen tiedostokokoa ja sitä kautta hidasta palvelun käyttöä. Palvelun hidaskäyttö laskee merkittävästi myös palvelun käytettävyyttä, sillä lataus- ja vasteaikojen kasvaessa käyttäjien mielenkiinto ei pysy yllä. (Karreinen 2011, 31.)

MobiKolin kohdalla päätimme, että pääasiallinen palvelu sisältää vain paikallisten matkailuyritysten yläkategoriat, jotka on luokiteltu yritysten tarjoamien palveluiden mukaan (majoitus, ruokailu, aktiviteetit, kuljetus, muut). Näistä kategoriasta painaen siirrytään käyttämään Karelia Expertin ylläpitämää tietokantaa. Ratkaisuun päädyttiin tietokannan ylläpidon vuoksi. Kuunnelman ei koettu saavan lisäarvoa ulkopuoliselle palvelimelle sijoitetusta materiaalista, joten sovelluksen viihdepalvelun käyttö ei vaadi nettiyhteyttä. Palvelimen kautta käytettävät sisältöelementit olisivat kasvattaneet tuotannon vaatimia resursseja liikaa (tekijäryhmän laajentuminen tuotannon laajentumisen vuoksi). Myös elementtien kelvolliseen toteutukseen olisi ollut vaikea löytää tarpeeksi aikaa.

4 Elävä työnkuva

4.1 Laajeneva vastuualue

Tiedostin tuotannon alusta alkaen käsikirjoittajan työnkuvan painottuvan esituantovaiheeseen. Käsikirjoituksen valmistuttua (liite 3) koin oloni toimeentuloksi. Käsikirjoittaja voi tuki ohjata teoksensa, mutta kuunnelman binauraalisen toteutuksen vuoksi halusin äänisuunnittelijan toimivan ohjaajana ammattitaitonsa pohjalta. Teoksen varsinaisessa tuotantovaiheessa käsikirjoittajan läsnäolo voi

johtaa auktoriteettitaistoon ohjaajan kanssa. Parhaimmillaan käsikirjoittaja ja ohjaaja kykenevät työskentelemään yhteisymmärryksessä ja tekemään päätökset parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Kuunnelman tuotantoprosessin aikana Mutka nimenomaisesti toivoi minun osallistuvan äänityöskentelyyn. Sovimme Ruin kanssa, että ottaisin kontolleni kuunnelman tuottamisen.

Kuunnelman kolmen kieliversioiden (suomi, englanti, venäjä) vuoksi kertomus äänitettiin useaan otteeseen. Projektin onneksi kaikkiin kieliversioihin saatiin natiivit ääninäyttelijät. Englannin ja venäjän versioiden näyttelijät hallitsivat myös suomen kielen, joten he vastasivat käsikirjoituksen kääntämisestä kohdekielelle. Ammatillisesti oli kannustavaa huomata tekstin välittyneen kääntäjänäyttelijälle tarkoitetulla tavalla. Äänitystilanteen aluksi näyttelijät varmistivat ymmärtäneensä asiayhteydet oikein ja esittelivät valitsemiaan sanamuotoja. Yksikään MobiKoli-kuunnelman ääninäyttelijöistä ei ollut ammattilainen, mutta joillain oli aiempaa kokemusta mikrofonin edessä olemisesta.

Vastuun uudelleenjakko herätti miettimään asemaani työryhmän sisällä; en tainnut olla enää ”pelkkä” käsikirjoittaja, mutta mikä sitten? Aluksi Rui kutsui minua **tuottajaksi**. Tuottaja on mukana tuotantoprosessin alusta loppuun saakka vastaten sen sujuvuudesta sekä laadullisesti että budjetillisesti. Häneltä ei vaadita kaikkien alojen teknistä osaamista; ammattitaitoinen tuottaja kuitenkin tuntee tuotannon sisältämät työnkuvat, on perillä työryhmänsä taidoista ja ottaa aktiivisesti selvää uusista toteutusmahdollisuuksista. Tuottajan vastuulla on luoda ja ylläpitää toimivia asiakassuhteita, hoitaa projektin ulkopuolinen viestintä ja huolehtia tuotannon juridisesta puolesta sopimusten ja tarjouksien muodossa (Lukkari 2004). Usein tuottaja kääntää asiakkaan toivomukset teknisen työryhmän ymmärtämään muotoon toimien linkkinä työryhmän ja asiakkaan välillä. Ideaalitulanteessa työryhmän muut jäsenet saavat keskittyä täydellisesti oman tehtävänsä toteuttamiseen. Tämä koskee myös ideointivaihetta: muut tuovat tarjolle ammattitaitonsa näkemyksineen tuottajan asettaessa tuotannolle realistiset raamit ja pitäessä kiinni niiden noudattamisesta. Viime kädessä tuottaja on vastuussa, paitsi tuotannon sujumisesta, myös lopputuotteen onnistumisesta.

Koska Rui toimi sovelluksen projektivastaavana hoitaen sopimukset, budjetoinnin ja asiakasyhteydet, käsitti uusi työnkuvani paremminkin **tuotantoassistentin** toimet. Tuotantoassistenttina pääsin kuunnelman tuotannossa toimimisen lisäksi osallistumaan asiakastapaamisiin. Toimin myös koko tuotannon ajan palavereissa sihteerinä, tiedottajana työryhmän sisäisessä viestinnässä ja pyrin pitämään kaikki ajan tasalla työtehtävistään. Käsikirjoittaja-tuotantoassistentin yhteisnimike näyttää kirjoitettuna paremmalta, kuin kuulostaa ääneen lausuttuna. Halusin itsepäisesti löytää paremman nimikkeen.

Konseptisuunnittelijan työnkuva sisältää tehtäviä, jotka ovat hajautettavissa työryhmän sisäisesti useille tekijöille varsinaisen konseptisuunnittelijan puuttuessa – kuten MobiKoli-projektissa meneteltiin. Työskentelyni tuotantoprosessin aikana oli käsikirjoittajan ja tuottajan toimenkuvien limittymistä. Periaatteessa kyseinen yhdistelmä vastaa konseptisuunnittelijan työnkuvaa; käytännössä en koskaan ottanut sisällöntuotannon koko suunnittelua haltuuni. Tekninen tietämykseni rajoittui julkaisujärjestelmien nimien tuntemiseen varsinaisen teknisen suunnittelun jäädessä Hämäläisen, Koskisen ja Lievosen vastuulle.

Iljinin (2005) määrittelemänä digitaalisen median konseptisuunnittelijan työnkuva painottuu joko mediakerrontaan tai informaatio-suunnitteluun. Informaatio-suunnittelija on suuntautunut tekniseen suunnitteluun, käyttöliittymään ja käytettävyyteen, mediakertojan tuottaessa pääsääntöisesti sisältöä käsikirjoittamisen muodossa. Samanaikaisesti konseptisuunnittelijan nimikkeellä työskentelevä saattaa ottaa vastuun tuotannosta ja markkinoinnista. Kyse onkin monialaisesta sisällönhallitsijasta, tai vaihtoehtoisesti yleismiehestä, joka hoitaa muiden työntehtävien ulkopuolelle jäävät tehtävät. (Iljin 2005, 27-30.) Saastamoisen (2012) konseptisuunnittelija taasen on tuottajan oikea käsi, joka vastaa projektin dokumentoinnista ja suunnittelee tuotannon rungon ja käyttöliittymän ollen näin elintärkeä voima onnistuneen tuotannon takana. Kuitenkaan konseptisuunnittelijaa eivät suunnitteluvaiheessa sido samat tuotannolliset realiteetit, jotka tuottajan on kokoaikaisesti tiedostettava. (Saastamoinen 2012, 8-10, 28-38.) Lukkari (2004, 27) muistuttaa, että paras mahdollinen lopputulos tuotannon ideoinnissa ja rakenteen suunnittelussa saadaan, kun konseptisuunnittelija työskentelee näitä yhdessä muun työryhmän kanssa.

Oman työpanokseni näkökulmasta tuotanto olisi pärjännyt mainiosti, vaikka olisin pysynyt pelkästään käsikirjoittajan ominaisuudessa. Aiemmin mainitsemieni työtehtävien lisäksi otin hoitaakseni myös ”ylijäävät” tehtävät, jos osaamiseni niihin riitti. Tämä vastaa pitkälti Iljinin (2005) mediakerrontaan painottuneen konseptisuunnittelijan määritelmää. Tämä määritelmä alkaa kuitenkin olla jo vanhentunut verkkomedian konseptisuunnittelijan viitatessa nykypäivänä enemmän Saastamoisen (2012) kuvaamaan käyttöliittymäsuunnittelijaan. Tämän vuoksi en koe täyttäväni konseptisuunnittelijankaan määritelmää.

Lukkari (2004, 120) toteaa, että ”alalla pätevöityneet ammattilaiset omaavat usein laaja-alaisen ammattitaidon ja pystyvät siten toimimaan kaikissa yhden tuotannonalan rooleissa”. MobiKolin työryhmä koostui viidestä opiskelijasta, jolloin työnkuvat jakautuivat osaamisalueen mukaan, eikä kaikkia kuva 1:n esittämiä työnimikkeitä käytetty. Tuottajan (tässä tapauksessa projektipäällikön) tehtävänä on olla tilanteen tasalla ja varmistaa, että kaikki tuotannon tehtävänkuvat on täytetty. Pienessä työryhmässä tällainen ajattelu johtaa monialaiseen toimintaan, jolloin selkeän työroolin puuttuessa saatetaan todeta työnimikkeen olevan kaikessa yksinkertaisuudessaan **sisällöntuottaja**. MobiKoli-projektin aikana muun muassa tuotin sisältöä sovelluksen ohessa julkaistaville verkkosivuille, suunnittelin markkinointia muun työryhmän kanssa ja toimin Mutkan avustajana äänituotannossa.

4.2 Palvelun testaus

Eräs tehtävistäni projektin aikana oli suunnitella palvelun – eritoten viihteellisen kuunnelmaosion – testitilanne. Rui hankki testiryhmäksi Kolin koulun 3-6-luokkalaiset oppilaat karttapohjaisen kuunnelman käyttäjätestausta varten. Toimintatutkimuksellinen käyttäjätestaus, jossa oppilaat vietäisiin kokemaan kuunnelmareitti, kuului alkuperäiseen opinnäytetyösuunnitelmaani. Tuotannon venyttyä testausta ei saatu järjestettyä. Kävin kuitenkin tutustumiskäynnillä testiryhmän luona esittelemässä palvelua ja kuunteluttamassa kuunnelman ensimmäisiä osioita maaliskuussa 2013. Kuunnelma ei tuolloin ollut vielä esitettävissä kunnossa, joten materiaaliksi valikoituivat kolme ensimmäistä osiota.

Testiryhmä koostui kahdestatoista oppilaasta, joiden ikä vaihteli 9-12-vuoden välillä. Tutkimuseettisten ja lainsäädännöllisten syiden vuoksi alaikäisen tutkimukseen osallistuessa on pyydettävä lupa huoltajalta (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 147). Oppilaiden vanhemmilla hyväksytyt lupalaput antoivat valtuudet tiedon keräämiseen ja käyttämiseen sovelluksen muokkaamiseksi. Emme kuitenkaan saaneet lupaa kuvallisen materiaalin käyttöön.

Tapasin oppilaat vapaamuotoisesti ilman opettajan läsnäoloa ja tallensin keskustelutilanteen äänentallentimella. Kyseessä oli niin sanotusti epävirallinen kvalitatiivinen haastattelutilanne, jonka tarkoituksena oli tuoda lapsen ääni kuuluviin aktiivisena, sosiaalisena toimijana (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 145). Tilanteessa sovellettiin puolistrukturoidun haastattelun toimintatapaa, jossa kysymysten muotoa ja järjestystä ei oltu määritelty etukäteen tarkasti (Metsämuronen 2001, 42). Haastattelun validiteetti on heikko. Olin valmistautunut siihen, että vastauksia tulee etsiä keskustelemalla vapaasti ja analysoimalla keskustelua havainnoinnin kautta. En kuitenkaan ollut varautunut tilanteeseen, jossa oppilaat eivät vastaa kysymyksiin suoraan, vaan pyrkivät ironisesti vastailullaan hauskuuttamaan muita oppilaita. Auktoriteettini ei riittänyt enää keskustelun asialliselle linjalle palauttamiseksi hupsuttelun käytyä ilmi. Jälkiviisaana voi pohdita, olisiko opettajan läsnäolo vaikuttanut tilanteeseen enemmän positiivisesti vai negatiivisesti. Halusin opettajan poistuvan tilanteesta, jotta pystyin keskustelemaan oppilaiden kanssa enemmänkin kohderyhmän edustajina, kuin oppilaina. Tosin minun olisi pitänyt ottaa huomioon opettajan ammattitaito ja haastatteluryhmään kohdistuva auktoriteettiasema paremmin ja hyödyntää tätä haastattelutilanteessa. Päädyin toimimaan tavalla, joka osaltaan aiheutti keskustelun raiteiltaan suistumisen. Tämän vuoksi kutsun kvalitatiivista haastattelutilannetta epävirallisesti keskustelutilanteeksi.

Haastattelijan on tiedostettava oma suhteensa tutkittavaan aiheeseen. Haastattelija on kulttuurinsa ja koulutuksensa tuote, joten tutkittavasta kohteesta on miltei mahdotonta irrottautua, jotta sitä voisi tarkastella objektiivisesti. Tutkijan position vaikutus kysymyksenasetteluun onkin ollut kvalitatiivisen haastattelumenetelmän kritiikin kohteena. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 148-149.) Pysin luomaan keskustelutilanteesta rennon antamalla koululaisten vastata vapaasti

ja johdatellen keskustelua välikysymyksillä. Seuraavaksi esittämäni havainnot ja tulokset ovat peräisin kyseisestä keskustelutilanteesta Kolin koululla 20.3.2013. Keskityn niihin kahteen osa-alueeseen, jotka olivat todennettavissa keskustelutilanteen havainnoinnin tukiessa suullisia vastauksia. Nämä osa-alueet ovat teknisten valmiuksien kartoitus ja kuunnelman kiinnostavuus.

Kolin koulu on yhdistetty ala- ja yläkoulu. Koulu on hankkinut opetustarkoitukseen Samsungin tablettitietokoneita (tabletti, padi) ja niihin sopivat kuulokkeet. Alakoulun 5-6-luokkalaiset sanoivat käyttäneensä tabletteja opetuksessa todella vähän, eikä heidän opetukseensa ole integroitu niiden hyötykäyttöä. Oppilaat kertoivat yläkoululaisten käyttäneen laitteita tunneilla alakoululaisia aktiivisemmin. Kolmosluokkalaiset eivät olleet tutustuneet tabletteihin opetuskäytössä. Kaikki oppilaat olivat käyttäneet vähintään kerran älypuhelinta ja/tai tablettia. Noin puolet kertoivat mobiililaitteen olevan kotona jatkuvasti saatavilla. Mobiililaitte oli kaikille tuttu ja he olivat käyttäneet jotain mobiilisisältöä aiemmin. Pääsääntöisesti käytössä olleet pelit (esimerkiksi Angry Birds). Oppilaista ne kaksi, jotka omistivat älypuhelimien, kertoivat käyttävänsä mobiililaitteita pelamisen lisäksi YouTubeen käyttöön.

Oppilaat saivat Kolin koulun tabletit käyttöön keskustelutilanteen ajaksi. Ensimmäiseksi opastin heidät kirjautumaan palvelimelle, jolla kuunneltavat äänitiedostot sijaitsivat. Kaksi kuudesluokkalaista oppilasta osasi toimia pelkän suullisen ohjeistuksen perusteella. Vähäisellä tuella muutkin oppilaat saivat ensimmäiset tiedostot ladattua ja kuunneltua kolmosluokkalaisten lukuun ottamatta, joita neuvoin kädestä pitäen. Kolmosluokkalaistenkin osasivat jatkossa toimia alkuesimerkin perusteella lähestulkoon itsenäisesti.

9-10-vuotiaat oppilaat olivat teknisen osaamisen näkökulmasta vielä hyvin epävarmoja mobiililaitteen käyttäjiä. Todennäköisesti he eivät osaisi käyttää MobiKolin viihdepalvelua itsenäisesti, mutta pienellä avustuksella se onnistuisi. Mitä luultavimmin palvelua käyttävä perhe kulkee reitin läpi yhdessä, jolloin vanhemmat voivat auttaa lapsia sovelluksen käytössä. Alakoulun yläluokkalaisten (tai vaihtoehtoisesti lapset, joille mobiililaitteet ovat tutumpia) olivat teknisesti taitavampia ja osasivat seurata paremmin laitteen ruudulle ilmestyvää ohjeistus-

ta. Heille internet oli tuttu paikka, jossa he osaavat toimia ohjeistetusti, mutta eivät vielä itsenäisinä tiedonhankkijoina .

Oppilaiden puhe oli vahvasti ristiriidassa heidän kehollisen ilmaisunsa ja toimintansa kanssa. Kuunnelman ensimmäisen äänitiedoston kuuntelun jälkeen verbaalinen vastaanotto oli musertava: tiedustellessani halukkuutta tarinan jatkamiseksi seuraavia äänitiedostoja kuuntelemalla vastaus oli ”ei todellakaan”. Tarinan kiinnostavuudesta kysyessäni se oli ”ihan surkee”. Kuitenkin kaksi oppilasta jatkoi saman tien itsenäisesti lataamaan seuraavaa äänitiedostoa. Lopulta yhdeksän oppilasta yhdestätoista paikallaolijasta kuunteli vähintään kaksi äänitiedostoa, viiden ladataessa äänitiedostoja jopa kolme kappaletta ja harmitellessa lisäaineiston puutetta. Erään oppilaan lausahdus ”oliks tää näin lyhyt” sai myös pohtimaan, olisiko tarinaosioden pitänyt olla pidempiä. Tämän pääsisi toteamaan vasta paikan päällä järjestettävässä toimintatutkimuksellisessa testitilanteessa.

Toimintatutkimusta on kritisoitu siitä, että tutkimuskohde on tilanteeseen sidottu, otos on rajoitettu eikä tuloksia voi yleistää (Metsämuuronen 2001, 32). Toimintatutkimuksen autenttiseksi rakentaminen on haastavaa. Kolin koulun oppilaiden testiryhmänä käyttö voi antaa tietoa palvelun käytettävyydestä ja tarinan kiinnostavuudesta, mutta autenttista testiryhmää heistä ei saa; on muistettava, että oppilaat asuvat vaarojen välittömässä läheisyydessä. Keskustelun aikana ilmeni, että he osaavat liikkua Kolin ympäristössä itsenäisesti. Esitellessäni kuunnelman karttaa oppilaita ei juurikaan kiinnostanut tutustua siihen, koska ”osataan me siellä kulkea ilman mitään karttojaki”. Kiinnostavinta varsinaisen toimintatutkimuksellisen testitilanteen järjestyessä onkin seurata, osaavatko oppilaat suunnistaa Lievosen toteuttaman kartan perusteella tutuilla reiteillä ja saako tarina heidät kulkemaan reitin loppuun asti. Tämä ilmenee pitkälti havainnoimalla oppilaiden toimintaa reitillä kulkiessa. Tarkoituksenmukaisinta olisi jakaa testiryhmä 3-4 oppilaan pienryhmiin, joista kunkin mukana kulkisi havaintoja ja kommentteja ylöskirjaava tarkkailija.

Testiryhmän rajautuessa vain viihdepalvelun kohderyhmään jää sovelluksen pääsisällön kohderyhmä kokonaan huomiotta. Kattavia testituloksia tavoitelles-

sa järkevintä olisi testata palvelu koko kaksijakoisen sovelluksen kohderyhmällä, eli matkailevilla perheillä. Testiryhmän autenttisuutta lisäisi, jos palvelua testaisivat satunnaiset matkailijat, joille ympäristö ja paikalliset yritykset eivät olisi tuttuja. MobiKoli-projektin valmistumisaikataulun puitteissa tällaista otantaa on mahdoton kasata, koska matkailusesonki on kevään mittaan vasta käynnistymässä. Vähäisen kävijäkunnan vuoksi tiedonhankinta satunnaisen matkailijan kokemuksesta olisi todennäköisesti taloudellisinta tehdä kyselykaavakkeella. Tutkimus kannattaisi kuitenkin järjestää, koska se antaisi TG4NP-projektille todennettua tietoa sovelluksen toimivuudesta ja viihdearvosta.

5 MobiKolin loppuunsaattaminen

Alun perin MobiKoli-sovelluksen piti olla valmis muutamaa viikkoa ennen opinnäytetyötäni. Todellisuudessa ensimmäinen versio valmistuu lähes samanaikaisesti opinnäytetyön kanssa. Tuotannon viivästymisestä johtuen sovelluksen dead line on asettunut toukokuun puoleenväliin. Koostamisen hoitavat Hämeäläinen, Lievonen ja viestinnän verkkomedian opettaja Aarno Savolainen. Sovelluksen nettisivut valmistuvat toukokuun aikana.

Sovelluksen julkaisu on ajoitettu kesäkuun 2013 puoleenväliin. Ennen julkaisua sen täytyy vielä läpäistä sovelluskauppojen hyväksymisprosessit. Hyväksymisprosessin pituus on määrittänyt valmiin tuotannon ehdottoman takarajan; aikaa hyväksyttämiseen on varattu kuukausi. Päätöstä hyväksymisestä tai hylkäämisestä saa sovelluskaupasta riippuen odottaa jopa yli viikon ajan. Yleisesti tiukimman sovellusseulan omaavana tunnetaan Applen App Store. Yhtiö vaikuttaisi pyrkineen viime aikoina hyväksymisprosessin lyhentämiseen negatiivisen palautteen vuoksi – nyt älypuhelinsovellus hyväksytään keskimäärin kuudessa päivässä⁷.

⁷ <http://reviewtimes.shinydevelopment.com/> 23.4.2013

Toukokuun puolivälissä kuunnelmasta on valmistunut kertojamainen versio. Äänimies päivittää äänitiedostot syksyyn 2013 mennessä muokaten äänimaailmasta binauraalisen. Sovelluksen sisällön uudistuessa on sovellus hyväksyttävä sovelluskauppoihin uudemman kerran. Todennäköisesti muut kieliversiot julkaistaan omina sovelluksinaan samanaikaisesti ensimmäisen version kanssa ja niidenkin äänisisältö tullaan päivittämään kesän mittaan. Palvelun typografia venäjän ja englannin kieliversioihin tuotettiin valmiiksi samanaikaisesti suomenkielisen version kanssa.

Mahdollinen toimintatutkimuksellinen käyttäjätestaus oppilasryhmän kanssa suoritetaan keväällä 2013. Myöhästynyt testaus mahdollistaa äänimaailmaan vaikuttamisen, mutta sovelluksen muihin osa-alueisiin ei voi tuolloin enää kajo- ta. Tästä huolimatta testauksen tulokset antavat tulokset työryhmälle arvokasta tietoa tuotteen onnistumisesta ja kehitystarpeista. Tieto on arvokasta myös tehtävänantajan kannalta tulevien sovelluksien kehitystyötä ajatellen.

6 Pohdinta

Tarkastelutapani oppinnäytetyön keskiössä olevaan kysymykseen käsikirjoittajan työnkuvasta mobiilituotannossa on empiirisen lähestymistavan kuvaus. Aiemmin saatu pohjakoulutus ja prosessin aikana tapahtunut lähdekirjallisuuteen tutustuminen osoittautuivat vahvasti hyödynnettäväksi teoriapohjaksi työskentelylle. Valmiita vastauksia ei ollut, joten sellaisen etsiminen on tapahtunut pitkälti oppimalla yrittämisen ja erehdyksen kautta. Vaikken itsekään löytänyt yhtä absoluuttista totuutta vastaamaan esittämäni kysymykseen, sain kirjattua ylös kuvauksen yhdestä tavasta toimia käsikirjoittajana mobiilituotannossa.

Olen tyytyväinen MobiKoli-tuotantoprosessin lopputulokseen. Laadullisesti käsikirjoitukseni ja oma työskentelytapani olisivat molemmat voineet olla parempia. Työelämässä tapahtuva mobiilituotanto vaatii nopeampaa työskentelytahtia, eikä MobiKolin kaltaisen sovelluksen tuotanto veisi enimmillään kuin puolet nyt käytetystä ajasta. On kuitenkin muistettava työryhmän lähtökohdat tuotantopro-

sessin alussa ja suhteuttava kulutettu aika tapahtuneeseen oppimiseen. Tuotanto tutustutti minut aivan uudenlaiseen tapaan kirjoittaa ja materiaalin kumuloitumisen takia olin viimeinkin pakotettu hyödyntämään eri jäsentämisen keinoja. Jälkikäteen voin vannoa, ettei tuotannossa ollut tekemisen puutteesta johtuvia aukkoja. Päinvastoin vuosi täytyi saman asian moneen kertaan tekemisellä eri lähestymistapoja kokeillen. Tuotantoprosessin aikana opin tunnistamaan itselleni ominaisimman tavan työskennellä (ryhmän tukemana, mutta itsenäisesti) ja kehittämään henkilökohtaisia ominaisuuksiani ammattimaisen työskentelyn vaatimiin mittoihin (ratkaisujeni perustelu, vaihtoehtoisten toimintatapojen tutkiminen).

Mobiililaitteille tarjottavan sisällön markkinat pohjautuvat pitkälti käytettävyyteen: laadukas sisältö hukkuu huonoon käyttöliittymäsuunnitteluun ja huonosti toimiva sovellus on nopeasti korvattavissa kilpailevalla tuotteella. Mobiilisovellusten käytettävyyttä, sekä sisällön kysynnän ja tarpeen kohtaamista, tullaan mitä todennäköisimmin tutkimaan lähitulevaisuudessa enenevissä määrin. Laadukas sisällöntuotanto perustuu asiakkaan ja kohderyhmän tarpeiden huomiointiin lisäksi teknologian monipuoliseen hyödyntämiseen sisällön esittämisen saralla. Mobiililaitteiden pääasiallisen käytön trendi voi vaihtua jo lähitulevaisuudessa vivahteeltaan viihdelaitteesta hyötylaitteeksi; onhan mobiililaitteella useita etuja sen sisältäessä tietokoneiden hyödyt matkapuhelimen koossa. Varmaa on, että mobiiliala kaipaa kokeneita tekijöitä nyt, kun kilpailu sisällön laadusta on alkanut.

Tämä opinnäytetyö antaa kuvan tavasta toimia mobiilituotannon käsikirjoittajana. Jos lukijaa kiinnostaa tutustua MobiKoli-tuotannon muihin osa-alueisiin, suosittelen kääntymään opinnäytetöiden julkaisujärjestelmä Theseuksen⁸ puoleen. Hämäläisen, Koskisen ja Lievosen opinnäytetyöt julkaistaan siellä kesäkuun 2013 aikana. Mutkan binauraaliseen äänityöskentelyyn keskittynyt opinnäytetyö valmistunee lokakuussa 2013.

⁸ <https://publications.theseus.fi/>

Lähteet

- Algroy, J., Appelquist, D., Levine, J. R., O'Farrel, M. J. & Pearce. J. 2008. Mobile Internet for Dummies. Hoboken: Wiley.
- Finnpanel. 2013. <http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vuosi/tvtaloudet/viimeisin/>. 18.4.2013.
- Gow, G. A. & Smith, R. K. 2006. Mobile and Wireless Communications: An Introduction. Berkshire: Open University Press.
- Hassanally, P., Herrmann. T. & Kunau, G. 2006. Cooperative Systems Design: A Challenge of the Mobility Age. Amsterdam: IOS Press.
- Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Iijin, J. 2005. Opinnäytetyö: Konseptisuunnittelu, mitä se on? Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.
- iTunes Preview. 2013. Lapplication. Apple Inc. <https://itunes.apple.com/fi/app/lapplication/id553424031?mt=8>. 7.5.2013.
- Karreinen, A. 2011. Mobiilipalveluiden sisältösuunnittelu – sisältöelementit opaspalveluissa. Opinnäytetyö. Joensuu: Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu.
- Kauhanen-Simanainen, A. 2003. Informaatioarkkitehtuuri. Helsinki: CIM kustannus.
- Kemppinen, P. 2003. Lasten tarinoiden maailmat. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Koivumäki, A. 1993. Äänikerronta. Helsinki: Painatuskeskus.
- Kühl, K., Schmitz, B. & Zwick. C. 2005. Fundamentals: Designing for Small Screens. Lontoo: AVA Publishing.
- Laakso, A. & Laakso, P. 2013. <http://www.qr-koodit.fi/qr-koodi>. 1.4.2013.
- Lapin liitto. 2013. Tiedote: Yötön yö houkuttelee matkailijoita Lappiin / Laplikaatio-sovellus tuo keskiyön auringon jokaisen ulottuville. <http://www.lapinliitto.fi/ajankohtaista/sisalto/-/view/355702>. 3.4.2013.
- Lukkari, U. 2004. Digitaalisen sisältötuotantoprojektin hallinta. Helsinki: Edita Prima Oy/IT Press.
- Luukkonen, J. 2000. Digitaalisen median käsikirjoitusopas. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Luumi, P. 2006. Kertojan käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus Oy.
- Maxwell, K. 2010. Macmillan Dictionary. BuzzWord: Augmented Reality. <http://www.macmillandictionary.com/buzzword/entries/augmented-reality.html>. 3.4.2013
- Meriranta, M. (toim.) 2010. Mediakasvatuksen käsikirja. Kuopio: Oy UNIpress Ab.
- Metsämuuronen, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Methelp.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2005. Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Saastamoinen, A. 2012. Konseptisuunnittelijan työnkuva verkkomedian tuotannossa. Opinnäytetyö. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Shiny Development. 2013. <http://reviewtimes.shinydevelopment.com/>. 23.4.2013.

- Theseus.fi. Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto. 2013.
<https://publications.theseus.fi/>. 7.5.2013.
- Tilastokeskus. 2012. http://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_kat_001_fi.html. 18.4.2013.
- Wahlgren, O. 2012. Binauraalinen suojaviiva ja kuuntelijan positio – binauraalisen äänitystekniikan käyttäminen kuunnelmassa. Opinnäytetyö. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.

Haastattelu

Kolin alakoulun oppilaat. 20.3.2013. Nauhoitettu haastattelu.

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

1. Pirunkirkko ja vartijapeikot

”Koliilla on useita luolia, joista yksi tunnetaan Pirunkirkkona. Pirunkirkko on 34 metriä pitkä ja 1–7 metriä korkea. Kansanperinteen mukaan luola on itse asiassa varsinaisen kirkkosalin eteinen. Tarinan mukaan se, joka pystyy kiipeämään pirunkirkon peräseinällä sijaitsevan syvennyksen luo, näkee siellä pienen pirun kirkkosalin penkkeineen. Luolaa ovat käyttäneet useat noidat, joista tunnetuin on Ukko Kinolainen.” (Wikipedia 2012.)

”Tunne: Ne jotka viettävät juhannusyön pirun kirkon harjalla ja katselevat nousevan auringon ihanuutta, joutuvat onnelliseen avioliittoon keskenään tai toisten kanssa kahden vuoden kuluessa. Mutta jos niin ei käy, niin he, maan pyörittyä kaksi kertaa auringon ympäri juhannuksen perästä, kuolevat pois.” (Määttänen 1936, 45-46.)

”Tunne: En voi vielä sanojasi uskoa. Yksi peikoista jo tuolla lentää. Ja katso nyt tarkemmin sinäkin, kun niitä luolasta ulos virtaa. Millä on pyssy, millä on kirves, toisilla seiväs. Sehän on saatanan sotajoukko.” -- ”Tunne: Parempi on totuus nähdä aikanaan, kuin peikkojen peliin jouduttua. Se on hirmuista kiirastulta.” -- ”Niitä peikkoja oli äsken hirmuinen legioona, luola aivan täynnä. Jos nyt menisimme sen harjalle juhannusyötämme viettämään, niin ne voisi meidät jaloista vetäistä luolaan. Tai nostaisivat pääläellaan luolan katon ilmaan ja heittäisivät sen sitten rotkoon. Sen sanomatta arvaat miten meille siinä kävisi.” (Määttänen 1936, 49-50.)

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

2. Nauriskuopat

”Sanonta ’Naurisvarasta ei hirtetä’ kertoo nauriinnostossa vallitsevasta yleisestä anteliaisuudesta. Naurishalmeet antoivat runsaan sadon, eivätkä nauriit säilyneet nauriskuopissa juuri joulua pidempää. Kansan käsityksen mukaan kuka tahansa sai ottaa nauriita toisen naurishalmeesta ja nauriita jaettiin satoa korjattaessa niin naapureille kuin sukulaisille ja köyhille.

Nauriiden nosto tuli tehdä pyhämiestenpäivään mennessä, jota vietettiin ’vuoden syksyisimpään aikaan’ eli marraskuun ensimmäisenä päivänä: ’keyriltä nauriit kuoppaan ja akat tupaan’.

Nauriskuoppia löytyy vielä monin paikoin Kolin metsistä.” (Lohilahti 2001, 12.)

”Eräällä ukolla oli naurishalme, josta pappi ohikulkiessaan oli päättänyt omin lupinsa ottaa nauriin, kokeillakseen oliko totta, ettei nauriinvaras päässyt pois naurismaasta. Hän oli ottanut nauriin ja lähtenyt menemään pois, mutta aidan yli noustessaan olikin jäänyt siihen, toinen jalka aidan sisä-, toinen ulkopuolella. Aamulla oli tullut ukko ja sanonut: ’Noo, meidän sielunpaimenko se yön sai aidanselällä viettää?’

Pappi selittänyt, että hän aikoi vain kokeilla, kun ei ollut uskonut ukon voimaan. Mutta ukko sanonut: ’En voimaa tiedä, mutta kyllä lupa on kysyttävä, muuten saa valvoa yönsä aidanselällä’. – Leppävirta” (Simonsuuri 1999, 166.)

3. Vainolaiset ja koirankuonolaiset

”Kun ryssien laumat vanhojen sotien aikoina hyökkäsivät Suomea ryöstämään, oli niillä aina mukanaan tarkkavainuisia koirankuontolaisia. Koirankuontolaisilla

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

oli yhtä tarkka hajuaisti kuin parhailla jahtikoirilla. Ne olivat hyvin pienikokoisia, ihmistä muistuttavia oliota. Kerrotaan, että niillä oli vain yksi silmä keskellä otsaa. Ne olivat tavattoman raakoja ja verenhimoisia. Kun koirankuontolaiset vainullaan seurasivat paenneiden asukkaiden jälkiä ja löysivät piilopaikat, ne pistivät pillin uhrinsa ihonläpi ja imivät pillillä ihmisen verta. Ryssät pitelivät uhria kiinni, koska koirankuontolaiset heikkovoimaisina eivät siihen kyenneet. Niille luvattiin palkkioksi pakoon menneitten löytämisestä lupa imeä verta.” (Simonsuuri 2006, 319.)

4. Uhrihalkeama ja onnen etsiminen, käräjäpaikka

”Tarinoiden mukaan Kolilla kerrotaan olleen käräjä-, uhri- ja palvontapaikkoja. Kolin pohjoisrinteessä on niin sanottu uhrihalkeama, josta on löydetty mm. kultaisia ja hopeisia kolikoita, mutta löydöt ajoittuvat Kolin matkailun alkuun 1800-luvun loppupuolelle. Paha-Kolilla kerrotaan olleen käräjäpaikan. Tarinan mukaan rikollisia olisi heitetty alas Paha-Kolin jyrkänteeltä. Joka selvisi pudotuksesta, oli syytön. Kansanperinteessä on myös tietoja paikallisista erakkotietäjistä.” (Wikipedia 2012.)

”Järki: Ensin on löydettävä onnen raha. Tunne: Mistä me sen löydämme. Järki: Ruvetaan tutkimaan tuota kallion halkeamaa jonka äsken huomasimme. Tunne: Lujassa onni on, jos se on etsittävä kallion raosta.” -- ”Järki: Mutta se onnen rahan kauppias on saman tapainen kuin muutkin kauppiaat, ettei se aivan ilman anna. Meillä täytyy alku olla itsellämme, aivan kuin rakastamiskyky rakastajilla. Neidillä täytyy olla markka ja minulla toinen. Me heitämme ne kallion halkeamasta alas. Ja sillä aikaa kun rahan kilinä kuuluu, täytyy ehtiä lukea maamme laulun viimeinen jae kokonaan ja kuunnella, millä äänellä panee sinun rahasi ja millä minun.” -- ”Järki: Rupeatko kanssani onnen rahan ongintaan. Tunne: Rupean.” -- ”Tunne: Mutta saammeko me samat markat

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

käteemme jotka sinne heitimme. Järki: Emme saa. Markkamme oli nikkeliä ja ne rahat jotka saamme, ovat puhdasta hopeaa. Tunne: Olipa se hyvä kauppa, antaa nikkeliä ja saada hopeaa. Järki: Saa niitä hyviä kauppvoja, kun on vain rohkeutta panna omansa ensin menemään. Tunne: Paraniko rahamme arvo moninkertaisesti. Järki: Parani nelinkertaisesti. Tunne: Kuka on hopearahat ensin halkeamaan jättänyt. Järki: Esivanhempamme. Tunne: Eikö ne siellä ole ruostuneet. Järki: Ei ne ole ruostuneet, vaan niin kuin oikea rakkaus vanhetessaan paranee, eikä ruostu ja tule ärtyisäksi niin kuin väärä rakkaus.” --

”Järki: Lähdetään metsään ja raadetaan sieltä kolmen metrin pituiset puurassit. Halaistaan niiden pää ja kun onnen markan laita näkyy, satutetaan se rassin halaistuun ragoon ja vetäistään sillä markka ylös, niin että se juhannusaurion valossa välähtää.” -- ”Mutta Tunne vain tanssi ja piti yltiöpäistä iloa surullisella seurauksella. Hänen onnen markkansa ja rassinsa putosi halkeaman syvimään kohtaan.” -- ”Mutta nyt vielä Tunnekin sai rahan. Hän riemastui entiselleen ja alkoi tanssia ilosta, vaikka nyt saatu raha ei ollut kuin viisikymmenpenninen. Silloin Järki loi häneen surumielisen katseen ja puhui: Voi Tunne parka, kun onnesi ei ole enää kuin viidenkymmenen pennin arvoinen. Se on siis runsaasti viisikymmentä prosenttia laskenut. Mutta Tunne yritti vielä hypähdellä. Silloin Järki sanoi: Jos vielä hypit niin pudotat senkin rahan ja sitten ei nouse sinulle kuin kaksikymmentäviisipenniä. Ja se merkitsee sitä että olet seitsemänkymmentäviisi prosenttia elämäsi onnesta hukannut. Ja niin vähällä onnella ei ihminen pärjää kunnolla edes sikopaimenena.” (Määttänen 1936, 40-44.)

5. Vorna, viikingit ja Alppien prinsessa

”Pielisellä vaikutti noihin aikoihin Vorna-niminen päällikkö. Hän oli pelätty, vihatu ja rakastettu. Pielisen Karjalassa häntä rakastettiin, sillä hän oli oikeudenmukainen ja viisas. Ennen kaikkea hän oli taitava sotapäällikkö. Hän

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

osasi käyttää taktiikkaa, joka säästi taisteluissa hänen omat miehensä. Väärin-tekijöillä hän oli armoton. Kyliä ja kauppiaita ryöväävät rosvojoukot pelkäsivät ja vihasivat häntä, koska heidän kuljettaessaan saalistaan pitkin Pielistä pohjoiseen tai etelään Vorna miehineen hyökkäsi heidän kimppuunsa ja otti heiltä saaliin pois. Vorna palautti ryöstetyt tavarat Pielisen Karjalan taloille ja kylille, mutta piti kauempaa tulevat kalleudet itse tai jakoi miestensä kanssa.” -- ”Saarella on maanalainen luolasto, jonne aarteet kätkettiin. Maan päällä oli Vornanhovi, jossa Vorna miehineen juhli, lepäsi ja vaani pitkin Pielistä kulkevia rosvoja.” -- ”He tutkivat kaikki Pielisen yli tuhat saarta. Mutta eivät löytäneet Vornasta tai Vornanhovista merkkiäkään.

Tämä oli viikingeille niin suuri häpeä, että he päättivät hävittää kaikista asiakirjoista Vornaa ja Vornanhovia koskevat maininnat. Viikingit eivät enää kehdanneet lähteä Pielisen Karjalaan. Pielisen Vornasta ei saanut puhua kuolemanrangaistuksen uhalla.” -- ”Kun Vornanhovin ikkunasta katsoo etelään, rannan suuressa kivessä näkyy luolan suuaukko, mutta kun sitä lähesty, luola katoaa. Viikinkien etsiessä Vornaa Pieliseltä, Vorna miehineen katosi ilmeisesti juuri tuohon luolaan, koska kukaan ei silloinkaan löytänyt luolan suuaukkoa. Tarun mukaan Vorna oli saanut kiitoksena teoistaan Pielisen Karjalan vanhalta tietäjältä luolan, jonka suuaukko häviää vieraiden sitä lähestyessä.

Suuressa kiitollisuudessaan Vornan tekojen johdosta tämä sama tietäjä lausui myös loitsun, jonka avulla kaikki tiedot Pielisen Vornasta hävisivät.” -- ”Loitsun lausunut tietäjä velvoitti myös jokaisen Vornan ystävän vannomaan, jos he kertovat tämän tarinan Vornanhovista tai minkä tahansa tarinan Pielisen Vornasta, että tarinat ovat pelkkää valhetta. Ja jos he eivät näitä tarinoitaan valheeksi vanna, ne vaikuttavat valheelta eikä niitä voi koskaan oikeaksi todistaa.” (Kemppainen 2006, 4-6.)

Ja tietenkään luolassa ihminen ei vanhene, koska 1000-luvun taitteessa maineeseen ja kunniaan noussut sotapäällikkö Vorna on nähty tämänkin vuosituhannen puolella (Kemppainen 2006).

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

”Viikingit olivat ryöstäneet Alpeilta neidon, jota heidän kuninkaansa piti maailman kauneimpana ja viehättävimpänä naisena. Tuo ryöstö oli aikansa suurin sensaatio, alppikansojen raskain menetys. Tuon neidon kuljettaminen nykyisen Norjan Trondheimin tienoille viikinkikuninkaan luo oli tarkoitus tapahtua mahdollisimman salaa Tonavaa pitkin Mustalle merelle ja sieltä jokia ylös Saimaalle, Pieliselle ja edelleen Oulunjoen kautta Pohjanlahdelle ja Tornionjoelle.

Vorna tiesi tästä ryöstöstä, koska hän oli antanut seurata tuon neidon elämää. Kaikki alkoi, kun eräällä tiedustelumatkallaan Alpeilla Vorna oli tavannut tytön, jota hän ei kyennyt unohtamaan. Vorna oli vaeltanut Emmentalin laaksosta Sig-riswil-harjanteen länsipuolelta, Blueme-kukkulan yli ja laskeutui alppiniittyjä pitkin kohti Thunin järveä. Tschingelallmilla hän pysähtyi katselemaan metsän reunassa istuvaa tyttöä. Keskusteltuaan tytön kanssa hän totesi neidon maailman viehättävimmäksi ja viisaimmaksi naiseksi. Neidon nimi oli Mila de Jar. Hänen hymynsä oli niin lämmin, että Vorna uskoi sen sulattavan Alppien jäätiköitä. Vorna oli päättänyt heti, että ottaisi tytön vaimokseen. Hän ei kuitenkaan sanonut sitä tytölle, vaan palasi Pieliselle.” (Kempainen 2006, 22)

Tarinan mukaan Viikinkien matka Pielistä pitkin oli raskas ja Vorna oli sijoittanut strategiseen paikkaan tynnyreittäin olutta. Janoiset viikingit joivat itsensä humailaan ja sammuivat, jolloin vastarannalla tilannetta seurannut Vorna lipui veneellään vapauttamaan neidon ja vei tämän Vornansaarelle. Viikingit koettivat taistella Vornan miehiä vastaan, mutta se oli kyseisen viikinkilaivaston surkea loppu.

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

6. Ukko Kinolainen & co.

”Korpi-Jaakko toimi Pielisjärven kirkkoherran 1700-luvun puolivälissä.” ... ”Hän vihasi luonnonuskontoja, ja erityisesti niitä palvovia shamaaneja tietäjiä, noitia tai miksi niitä sitten halutaankin kutsua. Hänellä oli tärkeä tehtävä myös Pielisen Karjalan perinteisen ortodoksisen uskonnon torjujana.

Kolilla vaikutti Korpi-Jaakon aikana kaksi merkittävää ’noitaa’, Ukko Kinolainen ja Eronen.” (Kempainen 2006, 27.)

Kemppaisen kirjassa käy ilmi, että Korpi-Jaakko tuhosi Kinolaisen ja Erosen uhripaikat, poltti uhrikammit ja kaatoi pyhät puut. Noidat tietysti vannoiivat kostoja, mutta Vorna auttoi välien selvittelyssä.

Samassa kirjassa mainitaan myös lappalainen noita Akmeeli, eikä Simo Hurtaakaan unohdeta.

7. Mustarinnan murhat miehet

”Pielisjärveläisten luonnonuskonnon mukaan Kolilla mellastivat mahtavat haltijavoimat, ’Kolin korkeat isännät, Mustarinnan murhat miehet’. Näitä haltioita käytiin suostuttelemassa kaukaa ympäri Karjalaa. Niillä uskottiin olevan suuri vaikutus ihmisten asioihin, elämänvaiheisiin ja kohtaloihin. Liekö ollut Pielisjärven kirkkoherran, Korpi-Jaakon opetuksen vaikutusta, että ’viimeisetkin hirmut hyppäsivät Pieliseen 1750-luvulla epätoivoissaan siitä, kun kukaan ei heistä piitannut.’” (Lohilahti 2001, 6.)

8. Mäkränaholle tanssimaan nousevista usvaneidoista olen kuullut vain sinulta (Rui), ja oliko silloinkin kyseessä Ikolanaho. Mutta eikös se ollut tarina, joka merkitsee.

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

9. Menninkäiset

“Kerrotaan, että menninkäisillä olisi erityisen tarkka vainu sen suhteen, minkälainen luonne lapsella tulee olemaan. Lienee syytä huomauttaa, että menninkäisten käsitys luonteesta poikkeaa yleisistä käsityksistä Maankamaralla, usein uskotaan menninkäisten luonnekäsityksen yltävän paljon syvemmälle kuin muiden.

Menninkäisien nimi siis annetaan kuvaamaan ennustettua luonnetta. Tässä vaiheessa luonteen kuvaksi muodostuu nimen sävy lausuttaessa.

Nimen sävyyn vaikuttaa myös sukupuoli, sillä miesten nimet ovat lyhyempiä ja kovempia kuin naisten nimet, jotka puolestaan voivat olla hyvinkin pitkiä ja soinnukkaita. Tässä suhteessa menninkäisten nimet eroavat toisistaan erityisen selvästi.

Miesten Nimet

Käytän tekstissä esimerkkinä Sir Kirvak Monimielen nimeä, sillä siinä on kaikki menninkäisnimien piirteet joita miehen nimessä voi olla. Aloitan purkamalla tuon nimen osiin.

Perusnimi on kyseisessä tapauksessa 'Kirvak'. Kirvak kuulostaa joidenkin rotujen mielestä myös naisen nimeltä, mutta menninkäiskorvaan se on aina miehen nimi, sillä se on kova ja karkea, sekä lyhyt. Menninkäisnimissä ei yleensä ole muuta kuin perusnimi.

Etuliite 'Sir', annetaan ainoastaan historiallisesti merkittäville henkilöille. Tässä tapauksessa henkilölle joka siirsi menninkäiset vaihtokaupankäynnistä valuutan käyttöön.

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

Jälkimmäinen nimi, tässä tapauksessa 'Monimieli', on oikeastaan liikanimi, joka tulee usein aikuisiässä. Liikanimi on juuri sitä, kuin termi 'liikanimi' antaa käsittää; lempinimi josta muodostuu yleisesti käytetty nimi. Menninkäisillä vain on kovin monimutkainen käsitys kaikesta, joten puran esimerkin vuoksi termin 'monimieli' ymmärrettävämpään muotoon.

Monimieli tarkoittaa kekseliästä ja ajattelevaista henkilöä, sellaista joka kykenee ajattelemaan kuin "monella mielellä", enemmän kuin normaalisti. Tämä päteekin erityisen hyvin Sir Kirvakiin, joka on ehkä yksi kekseliäimpiä menninkäisiä kautta aikojen.

Liikanimen lisäksi, ja ennen sen varsinaista muodostumista, voidaan käyttää "jonkun poika" -nimeä, joka on useilla muillakin roduilla kovin suosittu. Esimerkiksi: "Erwan Isokin Poika" olisi kovin tyypillinen menninkäisnimi. Joissakin tapauksissa tuo nimi säilyy myös liikanimen aikana, jolloin nimi voi olla esimerkiksi "Erwan Kolmikäsi Isokin Poika".

Liikanimiäkin voi olla useampia, ja muita kutsumatapoja voidaan liittää nimeen, ja ne yleensä jäävätkin lopulliseen nimeen. Toisinsanoen, menninkäisten nimikokonaisuudet voivat olla oikeastaan järkyttävänkin pitkiä. Tästä johtuen menninkäisiä kutsutaan yleensä pelkällä etunimellä, mutta 'Sir' liitettä ei tule puheessa unohtaa, sillä se lasketaan miltei kunnianloukkaukseksi." (Mäkinen 2012.)

Käsikirjoituksen pohja-aineisto: myytit ja tarinat

Lähteet

- Kemppainen, K. 2006. Myyttinen Koli: tarinoita Kolin noidista ja Pielisen sankareista. Koli: Piekoli Oy.
- Kemppinen, P. 2000. Tarinoiden maailmat. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K.
- Kemppinen, P. 2003. Lasten tarinoiden maailmat. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K.
- Lohilahti, H. 2001. Menneisyyden poluilla: Kolin-Herajärven perinnepolku. Joensuu: Pohjois-Karjalan ympäristökeskus.
- Lounema, R. 2003. Suomen kansan pyhät paikat. Helsinki: Yhtyneet Kuvalehdet Oy.
- Mäkinen, T. 2012. Kolme Mannerta: Menninkäisnimistä. http://www.angelfire.com/ma4/kolme_mannerta/Mennimet.html 25.4.2012.
- Määttänen, E. 1936. Koli ja rakkaus satuverhossa. Koli: Omakustanne.
- Purhonen, P. (toim.) 2001. Maiseman muisti: valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Helsinki: Museovirasto.
- Reijonen, J. (toim.) 1986. Karjalan vaaroilta: pohjoiskarjalainen lukemisto. Joensuu: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto.
- Simonsuuri, L. (toim.) 1999. Myyttillisiä tarinoita. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Simonsuuri, L. (toim.) 2006. Kotiseudun tarinoita. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Timonen, E. (toim.) 1984. Kuu paistaa, kuollut ajaa: aavetarinoita. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Wikipedia. 2012. Koli. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Koli>. 25.4.2012.

Käsikirjoituksen ensimmäinen työversio

25.4.2012.

Kertojaäänenä toimii menninkäinen, joka vie kuuntelijansa suorittamaan tehtävää. Näihin on helppo sisällyttää mahdollisia kysymys-vastaus- osioita, jos niitä on mahdollista tehdä. Paikat muuttuvat tietysti reitin seljetessä, mutta pyrin tekemään pätkistä sellaisia, että ne pystyy sekoittamaankin. Aloitus- ja päätöspiste ovat ainoat sidonnaiset.

1. Psst, hei! Kuuletko sinä? Olen aivan tässä vieressäsi. Juuri tässä! Nimeni on Sir Erk Sukkelakäsi Kirvakin Poika. Voit kutsua minua Erkiksi. Olen menninkäinen. En saisi sotkea ihmisiä tähän, joten minun on parempi pysytellä näkymättömissä. Minulle on annettu tehtävä ja tarvitsen apuasi sen suorittamiseen. Mutta tässä ei ole turvallista puhua, siirry kartalla näkyvään seuraavaan paikkaan, odotan sinua siellä!

2. Sieltä tuletkin, hyvä. Katsopas tuonne järvelle. Näetkö nuo edessä siintävät saaret? Eräällä niistä asuu kuuluisa sotapäällikkö, Vorna. Olet varmaan kuullut viikingeistä? Niistä isoista rosvoista, jotka matkustavat vesiä pitkin ja ryöväävät kaikki matkansa varrelle osuvat kylät. Norjalaiset viikingit ovat hakemassa Vornan morsianta, Alppien prinsessaa, kuninkaallensa vaimoksi. Kuuletko jo heidän huutonsa? Vorna on pyytännyt menninkäisiä ja muuta Kolin pikkuväkeä auttamaan neidon pakomatassa. Meidän tehtävänämme on harhauttaa viikinkejä jättämällä jälkemme kulkemalla eri reittiä pitkin. Tule!

3. Oletpa rohkea nuorukainen. Oletko täällä perheesi kanssa? Aiemmin, kun Kolia vielä kutsuttiin Mustarinnaksi, täällä juuri ihmisiä liikuskellutkaan. Yhä edelleen Mustarinnan murhat miehet, eli noidat ja tietäjät, hallitsevat metsän väen elämää. Ihmisellä ei ole ollut tänne pakanoiden keskelle mitään asiaa. Aina on kuitenkin löytynyt nuorukaisia, jotka tulevat vuoden voimakkaimpina

Käsikirjoituksen ensimmäinen työversio

pyhäöinä onneaan etsimään. Mutta nyt on kiiruhdettava, kerron matkan varrella lisää!

4. Tässä lähistöllä sijaitsee uhrihalkeama. Sinne on moni onnenonkija päättänyt maallisen taivalluksensa. Jos vain aikaa riittäisi, voisimme juoksuttaa viikingit lohkeamaan kultakolikoiden jatkeeksi. Tarinat kertovat, että kolikon halkeamaan heitettyään saa sen soinnista kuulla, kuinka onnekasta loppuelämä tulee olemaan. Kolikkouhrin annettuaan kallionkolosta voi poimia onnensa nelinkertaisena, mutta sen jälleen hukattuaan saa siitä enää työn ja tuskan vaivalla vain puolet takaisin. Kuulitko? Älä pelkää, tuo ei ollut viikinki. Se ääni kertoi että meitä odotetaan jo, mennään!

5. Ukko Kinolaisen pitäisi olla lähettyvillä. Hän on yksi Kolin mahtavista noidista. Vorna ja Ukko eivät ole aina tulleet toimeen keskenään, mutta Ukkokaan ei halua menettää kaunista Mila de Jaria. Kas, hei Ukko!

- Erk, oletko sinä paljastanut minut tälle ihmiselle?
- Kyllä, Ukko Kinolainen. Vorna antoi minulle tehtävän, enkä kyennyt sen suorittamiseen omin voimin. Tämä urhea nuorukainen suostui auttamaan minua.
- Erk. Sinä tiedät, ettei heitä ole asioihimme sotkeminen.
- Mutta Ukko, nyt ei ole aikaa tähän! Voisitko auttaa meitä?
(taustalla kuuluu viikinkien huutoa)
- Minä pidättelen heitä hetken. Mutta vainolaiset ovat saapuneet koirineen, olkaa tarkkana!
- Vainolaisetkin vielä... tule jo!

6. Shh! Kuulitko rapinaa? No tuo ääni hyvinkin! Koirankuonolaiset siellä kulkevat. Vainolaisten käskyläiset etsivät ihmisiä isännilleen ja palkkioksi ne saavat nauttia verta pillin päästä. Viikingit ja vainolaiset eivät ole samaa porukkaa, mutta se ei tee vaarasta vähäisempää. Jos näet vain yhden silmän

Käsikirjoituksen ensimmäinen työversio

tarkkailevan sinua pensaikosta, on vikkellä koirankuonolainen päässyt hajuistinsa avulla jäljillesi. Nyt täytyy olla tarkkana ja liikkua hipihiljaa. Tule!

7. Oletkos kuullut pirunkirkosta? Onneksi sinulla on minut mukana, muuten sen lähetyksillä majailevat peikot veisivät sinut mielellään tutustumiskäynnille kirkon alttarille.

Kautta aikojen pakanat ovat vieneet peikoille lepytyslahjoja, jottei turma heitä kohtaisi. Ukko Kinolainen on ainoa, joka tulee peikkojen kanssa juttuun. Kerran kaksi nuorta tulivat juhannusyönä kirkon katolle auringonnousua katsomaan – tarinat kertoivat, että kahden vuoden sisään tuosta auringonnoususta heidän tulisi olla naimisissa, tai hukka perisi. Eivät nuoret tieneet, etteivät peikot antaisi katsella sitä ensimmäistäkään auringonnousua...

8. Tämä aukea on nimeltään Mäkränaho. Sumuisella säällä kauniit naishahmot tuonpuoleisesta nousevat vaeltamaan ahoa pitkin. Saa olla tarkkana, etteivät vie lumouksillaan mukanaan. Olisi se Kinolainen vielä mukana niin saisi nostattaa sumua aholle, saisivat takaa-ajajat muuta miettimistä hetkeksi... Eipä jäädä tänne lumottaria odottelemaan, meillä on prinsessassa tarpeeksi auttamista. Jatketaan siis!

9. Jos nuo koirankuonolaiset eivät pian hellitä, on meidän etsiydyttävä vanhaan nauriskuoppaan turvaan. Vanhana viljelyseutuna täällä luulisi niitä löytyvän useita. Nauriit olivat köyhän miehen valuuttaa, vaikkei niiden varastamisesta tointanutkaan suuttua. Jotkut noituivat naurispeltojensa aidat niin, että luvatta ottanut sai kuluttaa yönsä aidan selällä odottaen isännän vapauttavaa sanaa. Kuvittele viikinki sarvipäineen aidan päällä istumassa, siinäpä vasta oiva päätös ryöstöretkelle!

Käsikirjoituksen ensimmäinen työversio

10. Olemme päässeet perille, tuolla hissillä pääset takaisin lähtöpaikkaamme. Naurattaa ajatuskin siitä, miten viikingit suivaantuvat jos lähtivätkin seuraamaan meitä! Pysyttele loppuvierailusi ajan varuillasi ja varmista, että rapisijalla on kaksi silmää. Ja muista! Et saa sanallakaan hiiskua ulkomaailmassa Vornan tarinoita eteenpäin! Vain, jos vannot leikkiä laskevasi. Vorna tulee palkitsemaan meidän urotekomme suuresti, kunhan kauniin prinsessan turvallisuus on varmistettu. Nyt minun on mentävä, hiidenpata porisee jo. Kiitos vielä avustasi!

Viimeinen käsikirjoitusversio

Versio 9, 7.11.2012

1. RETKITUPA

Hei, sinä siinä! Kuuletko minut? Olen ihan tässä vieressäsi, no juuri tässä! Nimeni on **Sir** Erk Sukkelakäsi Kirvakinpoika, lyhennettynä siis Erkki. Minä oon menninkäinen ja aikamoisen arvokasta sukua kuules! Mutta nyt olisi yksi homma tarjolla, en kyllä saisi sotkea ketään muuta tähän, joten taidanpa pysytellä näkymättömissä. Niin, niin se homma – minun täytyy harhauttaa viikinkejä! Ja ajattelin että tulisit mukaan, tulethan? Tästä tulee jännää! Kai sinä tiedät ketä ne viikingit on? Tarkoitin niitä isoja rosvoja, jotka matkustavat suurilla sotalaivoillaan pitkin vesiä. Niillä on aika hurjat sotavarusteetkin, isot sarvet kypärissä! Ai mitä ne täällä tekevät, (*viikinkien elämöintiä alkaa kuulua taustalta*) voi kuule, siitä riittäisi kertomista mutta nyt täytyy liikkua! Tuo meteli on peräisin niistä ryökäleistä. Tules, mennään rappusia pitkin, jaksakohan ne edes kantaa kilpiään ylös asti... Älä juokse, nyt ei ehdi kaatuilla! Muistahan muutenkin olla varovainen. Tavataan ylhäällä!

2. NÄKÖALAPAIKKA – SAARET

Siinähan sitä jo tullaan, oletpas nopea ihmiseksi. Hienoa! Odotellaas tässä hetkinen. Niin, meidän pitää varmistaa että ne viikingit lähtivät perään. Muuten niitä olisi aika vaikea harhauttaa! Mutta katsohan tuonne järvelle. Näetkö nuo saaret? Ei siis ne isoimmat siinä edessä, vaan tuolla vähän kauempana, no kuitenkin. Yhdellä noista saarista asuu Vorna, joka on vanha sotapäällikkö. Ja sillä on maailman kauneimmaksi sanottu nainen vaimonaan, jota me kutsutaan ihan vaan Mila-neidoksi. Vaikka on sillä hienompikin nimi kun on oikea prinsessa aina Alpeilta asti! Kukaan vaan ei oikein osaa sanoa sitä nimeä... Mutta nyt ne viikingit tuli hakemaan Mila-neitoa vaimoksi kuninkaalleen. Siksi

Viimeinen käsikirjoitusversio

Vorna pyysi menninkäisiä ja muuta metsänväkeä auttamaan Mila-neidon piilottelemisessa ja nyt me saamme rymytä pitkin metsiä ties mitkä perässämme. Kiitos muuten kun tulit mukaan, **e-eii** sillä että minua pelottanut olisi mutta onhan se mukavampi kahdestaan tarpoa... Velipoikani meni etsimään peikkoja, siinä se vasta olisi ikävä homma ollut! Vaan ne on ainakin yhtä ikäviä otuksia kun viikingit niin jospa niistä olisi apua. (*viikinkien kolinaa rapuista*) No nyt kuuluu ryminää rappusilta, jatketaanhan matkaa!

3. KAATUNEIDEN PUIDEN KUOPPA

Tässä voisikin taas odotella, nuo sarvipäät on kyllä armottoman hidasta porukkaa. Vaan onhan ne niin kömpelöitäkin kaikkine tavaroineen. Mutta mikäs tässä onkaan, katsos mikä jättiläisen jalanjälki! No se iso kuoppa siinä joo, on aika vanha kun on ehtiny puitakin kaatua siihen. No on, on täällä jättiläisiä ollut aikaisemmin, mutta lähtivät teitä ihmisiä karkuun sitten. Odotapa pikku hetki niin käyn vähän tuolla... (*menninkäinen rymistelee kuopan reunaa alas, liukastuu, jalka jumittuu, ahellystä ja jupinaa, tulee takaisin*) Huh heijjaa, eiköhän niilläkin hermo kiristy jos luulevat meidän tuosta menneen. Niin, ne jättiläiset lähtivät kun te ihmiset aloitte uskaltautua tutkimaan Mustarinnan rinteitä. Eivät oikein pysty samalla tavalla piiloutumaan kun me pienemmät, eikä edes Ukko Kinolaisen voimat riitä niitten jatkuvaan peittelyyn. (*viikinkien metelöintiä*) Jaahas, ja sitten mennään taas. Tavataan Ukko Kolilla! Muistakin, ettet mene liian lähelle reunaa!

Viimeinen käsikirjoitusversio

4. UKKO KOLI

Siinähan sitä tullaan. Asetupa hetkeksi paikalleen ja katsele kunnolla. Tässäpä aukeaa teidän kansallismaisemaksi nimeämä näkymä. Aika vaikuttavaa, eikö? Vaan samaan syssyyn olette muuttanu vanhan Mustarinnan nimen Koliksi ja aloitte surutta tallata meidän vuosisatojen aikana muodostamia polkuja. Onko se nyt sitten ihmekään ettei täällä oikein vielääkään osata suhtautua teihin. Aikaisemmin piipahditte vaan palvomassa jotakin "jumalia" (*korostaen sanaa hassusti, kuin se olisi aivan outo käsite*) ja jättämässä lahjoja niille. Ihmeellistä roinaa kyllä, rahaa ja muuta tarpeetonta, no täällä ainakin. Käytiin velipojan kanssa aina pienenä katsomassa romut läpi. Kun ihmiset illan tullen menee takaisin rakennettujen kattojen alle, kokoonnutaan me täällä Mustarinnalla kertomaan toisillemme, mitä ihmeellistä te tänään olette toimittaneet. Silloin tällöin onnistutte olemaan jopa viihdyttäviä! (*tauko*) Tulispa se Kinolainen kohta vastaan, jossainhan senkin on täällä liikuttava... Kerro heti jos kuulet jonkun muun kuin viikinkien askeleet. Ukko Kinolaisen piilotusloitsu saa sinut luulemaan kaikkia Mustarinnan asukkeja maisemaan kuuluviksi, niin kuin tuo kivi tuossa. Pikkuserkkunihan se siinä vääntelee naamaansa meille sen minkä ehtii. (*pikkuserkulle*) Jatka vaan hommias! (*takaisin kuuntelijalle*) Niin mekin taidetaan tehdä, lähdetääs eteen- eli alaspäin.

5. RISTEYS

Mikäs tämän parempi harhautuspaikka! Me jatketaan suoraan vasemmalle Akka-Kolia kohti, vaan ihan yhtä hyvin osa niistä hölmöistä saattaa kääntyä oikealle. Muistatko kun puhuin peikoista? Ne on sellaisia Pirunkirkon vartijapeikkoja ja ne on aika ilkeitä otuksia, tosiaan. Veljeni oli tuomassa niitä ensin Akka Kolin laelle varusteita hakemaan, joten kannattaa vähän katsella ympärilleen. Enpä välittäisi törmätä niihin, etenkin jos olisin ihminen... Se

Viimeinen käsikirjoitusversio

Pirunkirkko on sellainen pitkä luola jonkin matkan päässä täältä, eikä sen lähelle kannata mennä jos tajuaa yhtään peikkoja pelätä. Oikeastaan se luola on vasta kirkon eteinen. Sanovat, että pitkän luolan käveltyään päätyseinämästä löytää raon, josta kurkkaamalla saa vilkaista itse Pirun kirkkosaliin. Vaan en kyllä ole uskaltanut sinne itsekään, ainoastaan Mustarinnan suurmiehillä on mitään asiaa sinnepäin. (*tarinoiva nuotti*) Joitakin vuosikymmeniä takaperin näin nuoren miehen ja naisen kulkevan pirunkirkolle päin. Mennessään ne haastelivat miten hienoa on viettää juhannusyö kirkon katolla odotellen auringonnousua. Kuulemma sen kokemuksen jälkeen päällä on loitsu, jonka takia pitää mennä naimisiin viimeistään kahden vuoden päästä. Silloin mieleni teki varoittaa nuoria, kun ne peikot eivät mahda olla ihan yhtä romanttisia. Vaan eipä sitä pariskuntaa ole sen jälkeen näkynyt. (*tauko, viikinkien huutoja*) Jaa, eivätkö nuokin alkaisi kohta väsyä. Mennäänhän jo!

6. AKKA KOLIN PORTAAT (ekstra)

(*peikkojen örähdyksiä*) Hahaa, eipä mennäkään ylös! Kuulostaa siltä että ensimmäiset peikot on jo saapuneet. Ne viikingit käyvät aivan varmasti tarkistamassa ylätasanteen ja siellä odottaakin oikein mojova yllätys. (*örahdyksiä*) Tules, jatketaan tänne vasemmalle!

7. KELOPUITA

No mutta siinähan on itse Ukko Kinolainen! No juuri tämä suurin kelooppu tässä! Kerroinhan minä niistä Kinolaisen piilotustaioista. Hei, Ukko!

- Erk, mitä sinä touhotat täällä? Ja mikä on tuo ihminen mukanasasi?
- Arvon Ukko, Vorna antoi minulle tehtävän ja otin tämän nuorukaisen avukseni!

Viimeinen käsikirjoitusversio

- Vai Vorna. Mitä sillä vanhalla höperöllä on tällä kertaa mielen päällä?
(*taustalla peikkojen ja viikinkien kohtaamisesta aiheutuvaa meteliä*)
Ja mitä ihmettä tuo mekkala on, ovatko ne peikot tulleet tänne asti!
- No onneksi ovat! Meillä on perässämme lauma viikinkejä. Ne ovat tulleet hakemaan Mila-neitoa pohjoiseen kuninkaalleen.
- Vai prinsessaa hakemassa... eihän se käy päinsä!
- No sitähan se Vornakin. Viitsisitkö sinäkin hieman avittaa, Ukko hyvä? Jospa löytyisi jotain jekkua viikinkien varalle?
- Noo, eivätköhän pelottomammattkin soturit hätkähdä, kun nostatan Pirunkirkon kuolleita kummittlemaan hetkeksi. Vaan älä vie ihmistäsi sinne lähettyville, ettei käy taas hassusti. Niillä on tapana säikkyä.
- En vie, kiitos Ukko! Meidän täytyy jatkaa matkantekoa.
- Jaa, niin, odotas! Oletteko menossa Pahan suuntaan? Näin sielläpäin vainolaisia ja nuuskutuksesta päätellen niillä oli koirankuonolaisia mukanaan. Olkaahan tarkkana.
- (*itseksensä*) No rakithan tästä enää puuttuivat... (*kuuntelijalle*) Kuules, nyt pitää kulkea niin hiljaa kun vaan pystyy! Meillä on varmasti jokunen viikinki vielä perässä. Käydään pyörähtämässä Paha Kolilla, mutta olethan erityisen varuillasi! Siellä sitä vasta jyrkkiä rinteitä onkin. No, mennään jo! (*hiljaisempi poistuminen*)

8. PAHA KOLI

(*oksien katkeilua*) Hei, seis! Kuulitko? Oksathan ne siellä vaan katkeilevat, mutta ne on jo täällä, ne ne **vainolaiset!** (*hieman pelokkaasti*) Ne tulee tänne etsimään ihmisiä. Ei niitä kyllä tarvitse pelätä mutta ne koirankuonolaiset, ne huomaavat minutkin. Ne on ihmisen kaltaisia olentoja mutta ne loikkivat ketterästi kuin koirat paikasta toiseen nelinkontin ja niillä on erittäin hyvä hajuaisti. Ei ne **itse** tee ihmiselle mitään, mutta käyvät sitten kertomassa

Viimeinen käsikirjoitusversio

isännilleen, missä olet. Onneksi niillä rakeilla on vaan yksi silmä, joten niitten jäljitystä voi häiritä heittämällä vaikkapa... no vaikka kepinpätkällä silmään! Nappaapa tuosta maasta pieni keppi mukaan, sellainen kämmeneen piilotettava. (*tauko*, "ota ota") Hei ei sinulla noin isot kämmenet ole! Jos Kinolainen näkee ison oksan kädessäsi, hän ei suostu enää auttamaan meitä. Sitä paitsi, Koli on nykyään varjeltu kansallispuisto, eikä edes kaatuneita puita saa viedä pois. Ja voihan se olla vaikka jonkun omaisuutta... Kuule, jätäpä ne kepit sikseen, keksitään jotain muuta. Mutta nyt kyllä on jo korkea aika liikkua! Palataan vähän takaisinpäin!

9. OHJAUS OIKEALLE POLULLE (ekstra)

Nonniin, ja kun mennäänkin tätä polkua niin pian päästään kokeilemaan pitkospuita! Siinä saattaa viikinki jos toinenkin astua hieman puulta harhaan... (*naurhdus*) Eikun kosteikkoon rämpimään vaan!

10. ALTTARI

Tuo kallio joka nousee vieressämme on se Akka Koli. Kuulosteles! (*yksittäinen örähdys*) No ei ainakaan enää tappelua kuulu, mutta jätetään suosiolla ne peikot näkemättä. Vaan katsos tuota puista hökötystä tuossa kalliota vasten, ristiksikö te sitä sanotte? Voisitkin joku toinen kerta vuorostasi kertoa minulle siitä, miksi ihmisparit tuntuvat pitävän tästä paikasta niin kovasti. Vain uhrihalkeamalla oli aikoinaan samanlainen ruuhka, kun ihmiset saivat päähänsä että sinne voisi heittää rahaa. No totta kai kallionrakoon voi kolikoita heitellä, mutta sitten ne ottivat oksan ja alkoivat sohia raon pohjaa! Olevinaan saivat arvokkaamman rahan sieltä takaisin ja kutsuivat sitä vielä onneksi. Se se vasta olisi ollut onnekasta jos olisin muistanut uhrihalkeaman aikaisemmin, oltaisiin

Viimeinen käsikirjoitusversio

juksattu viikingit sitä tutkimaan meidän jahtaamisemme sijaan... Vaan sieltä ne taas tulee, mennäänhän jo!

11. KUONOLAISTEN KEPITYS

(haukahduksia ja läähätystä, kynsien rapinaa kalliota vasten) Hei, nyt ne tuli! Vilkaises tuonne kallionrinteeseen, VAROVASTI! Niin juuri, sinne alaspäin. Vähän lähemmäs. Ei liian reunalle! *(kauhistuen)* Voi ei voi ei, sieltä se ensimmäinen yksisilmä kurkistelee! nyt äkkiä, mihin minä ne heittovermeet laitoin! Ota ota, tässä! **(*virtuaalinen heittovälineen ojennus* menninkäinen nakkelee kiviä "tuosta, ja tuosta"**, kuonolaiset vetäytyvät uikuttaen paikalta)

(hengästyneenä) Ohhoh, taisihan niitä olla parikin. Hyvin osuit, hieno homma! Taisivat kaikki luikkia karkuun. Odotetaas hetki että kuonolaisten uikutus vaikenee, jokohan ne viikingit ovat lähellä. *(tauko)* Jaa-a, melkein kuin kärjäkalliolla! Kai se nyt edes on tuttu paikka? No, kärjäkallioksi kutsuttiin erästä kielekettä. Jos oli tapahtunut rikos ja siitä sitten oli syytettynä joku ihminen, niin se tuotiin kärjäkalliolla oikeudenkäyntiin. Jos siitä ei päästy selvyteen että oliko tämä ihminen nyt syyllinen vai ei, niin helpointa oli tyrkätä hänet kalliolta alas. Jos siitä pudotuksesta sitten selvisi ehjänä, niin oli syytön ja sai mennä. Oliskohan ne viikingit miten viattomia, jos kävisi tönimässä... *(viikinkien mölyä)* Ja eikun liikettä niveliin taas!

Viimeinen käsikirjoitusversio

12. UKKO-AKKA RISTEYS

No tässä onkin sopiva risteys erota! Niin siis, en tarviisi enää apua, joten kannattaa varmaan jatkaa matkaa eri suuntiin. Ja eikö siellä joku muka jo ihmettele, missä oikein viiletät! Vaan kun sinä lähdet hotellille ja minä jatkan ylöspäin niin viikingit ei taas tiedä, mihin sitä piti suunnata! Tästähän on ihan lyhyt matka sinne ihmisten keskelle, että mene ihan turvallisesti mielin, ei ne vainolaisetkaan uskalla sinne tulla. Niin, kiitos nyt vaan sitten. Luulisi Vornan vielä palkitsevan sinut jotenkin, kunhan vähän selostan tilannetta. Jaa niin, aivan, äläkä sitten viitsi kertoilla meidän Mustarintalaisten tarinoista muille ihmisille. Se Ukko Kinolaisen piilotusloitsu saattaa lakata toimimasta, paitsi jos sanot vaan satuja keksiväsi. (*pieni tauko*) Mutta, niin, kiitos vielä, ja olehan varovainen ettet taita jalkaasi enää loppusuoralla. Tavataan taas!